

Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Brzeszcze na lata 2022 - 2031

Część diagnostyczna

Brzeszcze
2022 R.

I. Zgodność Strategii z dokumentami wyższej rangi

Strategie i programy, na podstawie których możliwe jest prowadzenie polityki społecznej, muszą być spójne i odnosić się do adekwatnych ustaw i dokumentów wyższej rangi. Niezbędna jest zgodność z krajowymi i międzynarodowymi dokumentami strategicznymi, bowiem od jej utrzymania w dużej mierze zależą trafność, celowość i efektywność prowadzonych działań w dłuższej perspektywie czasowej, a co za tym idzie – możliwość pozyskiwania i racjonalność wydatkowania publicznych środków finansowych. Konieczność zachowania spójności gminnych inicjatyw z działaniami strategicznymi w powiatach oraz województwach, warunkuje dla gminy liczne zobowiązania.

Poniżej przedstawione zostały podstawowe dokumenty strategiczne, w odniesieniu do których występuje korelacja celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Brzeszcze na lata 2022-2031, w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

1. Strategia „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” (Strategia Europa 2020).

Strategia Europa 2020 została przyjęta przez Komisję Europejską 10 marca 2010 r. w celu stymulowania rozwoju gospodarki Unii Europejskiej (UE). Efektem realizacji Strategii „Europa 2020” ma być gospodarka bazująca na wiedzy, niskoemisyjna, promująca przyjazne środowisku technologie, oszczędnie gospodarująca zasobami, kreująca nowe „zielone” miejsca pracy, a zarazem dbałość zachowującą spójność społeczną. Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety oraz pięć nadrzędnych celów, do jakich UE powinna dążyć, by pobudzić wzrost gospodarczy i zatrudnienie.

Priorytety Strategii Europa 2020:

1. Rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji.
2. Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej.
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.¹

¹ Strona internetowa https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf, s.5, dostęp z dnia 23.10.2021 r.

Cele Strategii Europa 2020:

1. Zwiększenie wskaźnika zatrudnienia w grupie wiekowej 20-64 do co najmniej 75%.
2. Osiągnięcie poziomu 3% PKB inwestowanego w badania i rozwój, w szczególności poprzez poprawę warunków dla inwestycji w prace badawczo – rozwojowe (B+R) przez sektor prywatny oraz wypracowanie nowego wskaźnika do śledzenia innowacyjności.
3. Redukcja emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 20% w porównaniu do poziomów z roku 1990 lub nawet o 30% przy sprzyjających warunkach, wzrost udziału energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii do 20%, oraz osiągnięcie 20% wzrostu w efektywnym wykorzystaniu energii.
4. Redukcja liczby uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 10% oraz wzrost liczby osób w grupie wiekowej 30–34 z wykształceniem wyższym do co najmniej 40%.
5. Redukcja liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowych granic ubóstwa o 25%, skutkujące wyciągnięciem z ubóstwa 20 mln ludzi.²

Przyjęte wartości docelowe mierników zostały określone dla całej Unii Europejskiej, jednak z uwagi na różnice w rozwoju gospodarczym i społecznym państw są one inne dla poszczególnych krajów członkowskich UE.

Pełny tekst Strategii „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” znajduje się na stronie internetowej

https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf

1. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)

To dokument państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej, przyjęty przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. Zawarte w nim rekomendacje dla polityk publicznych stanowią podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym w obszarze rozwiązywania problemów społecznych na poziomie lokalnym. Zachowanie zgodności treści Strategii z określonymi w SOR celami szczegółowymi, przyczyni się do spójności koncentracji wysiłków na rzecz poprawy jakości życia obywateli, rozumianej tam jako „stworzenie przyjaznych warunków bytowych, zapewnienie odpowiedniej jakości kształcenia, podwyższającego kwalifikacje i kompetencje obywateli, wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy, poprawa dostępu do infrastruktury,

² Tamże

zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej poprawiającej zdrowotność obywateli, satysfakcjonującego stanu środowiska oraz poczucia bezpieczeństwa.”³

Cel główny Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym⁴

Cele szczegółowe Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.

Główne obszary koncentracji działań: reindustrializacja, rozwój innowacyjnych firm, małe i średnie przedsiębiorstwa, kapitał dla rozwoju, ekspansja zagraniczna.

II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.

Główne obszary koncentracji działań: spójność społeczna, rozwój zrównoważony terytorialnie.

III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Główne obszary koncentracji działań: prawo w służbie obywatelom i gospodarce, instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, e-państwo, finanse publiczne, efektywność wykorzystania środków UE.

W sferze społecznej przewidywane efekty realizacji SOR to: „ograniczenie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz wszelkiego rodzaju nierówności społecznych, a także budowa silnego kapitału społecznego i zwiększenie jego roli w rozwoju”⁵

Pełny tekst Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) znajduje się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” z 2017 r., poz.260

2. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 (SRKS)

³ Załącznik do uchwały nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P.2017, poz.260), s.9

⁴ Tamże, s.36

⁵ Załącznik do uchwały nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P.2017, poz.260), Tamże, s.38

SRKS została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 27 października 2020 r. jako kontynuacja i aktualizacja Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (przyjętej uchwałą nr 61 Rady Ministrów z dnia 2 marca 2013 r.). Jest jednym z instrumentów Strategii, o której mowa w punkcie poprzedzającym niniejszy oraz jedną z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju. Planowane w ramach tego dokumentu instrumenty stanowią działania ukierunkowane na redukcję deficytów i wykorzystanie potencjałów w obszarach społeczeństwa obywatelskiego oraz uczestnictwa w kulturze i polegają na stymulowaniu rozwoju gospodarczo – kulturalnego przez wzrost efektywności funkcjonowania polskich branż kreatywnych.⁶

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków⁷

Realizacja celu odbywa się przez wdrażanie kierunków interwencji zaplanowanych do realizacji w trzech zasadniczych obszarach: współdziałanie, kultura, kreatywność.

Cele szczegółowe Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

I. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne.

Główne obszary koncentracji działań: budowanie kompleksowej polityki państwa w zakresie zwiększenia szeroko rozumianej aktywności obywatelskiej, wzrostu udziału i zaangażowania obywateli w życie publiczne oraz ich wpływu na planowanie i realizację zadań publicznych zgodnie z zapotrzebowaniem społecznym.⁸

II. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich.

Główne obszary koncentracji działań: działania ukierunkowane na wzmocnienie i wykorzystanie potencjału kultury i zasobów dziedzictwa narodowego na rzecz utrwalania wzorców i kompetencji sprzyjających rozwojowi kapitału społecznego.

III. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Główne obszary koncentracji działań: wdrażane instrumenty powinny obejmować m.in. edukację, otoczenie prawno-biznesowe, infrastrukturę instytucjonalną oraz rozwój i wykorzystanie nowych

⁶ Załącznik do uchwały nr 155 Rady Ministrów z dnia 28 października 2020 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030” (M.P. z 2020, poz.1060), s. 4

⁷ Tamże

⁸ Załącznik do uchwały nr 155 Rady Ministrów z dnia 28 października 2020 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030” (M.P. z 2020, poz.1060), s. 57

technologii, które mogą być wykorzystywane na rzecz rozwoju branż kreatywnych (np. opartych na sztucznej inteligencji czy automatyzacji).⁹

Dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Brzeszcze na lata 2022-2031 istotne jest zachowanie spójności z priorytetowymi kierunkami określonymi w SRKS. Wszelkie interwencje realizowane w ramach SRKS zakładają konieczność zapewnienia dostępności wszystkim obywatelom, bez względu na stopień ich sprawności.

Priorytety SRKS w ramach celu szczegółowego: 1 Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne

1. Usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami.

Kierunki interwencji:

- Wzmocnienie i upowszechnienie mechanizmów dialogu i współpracy (*możliwość współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi szansą na poprawę jakości życia obywateli przez dostarczenie zróżnicowanych usług społecznych i realizację działań w bezpośrednim otoczeniu mieszkańców*).
- Wspieranie rozwoju partnerstwa i innych form współpracy w obszarze realizacji zadań publicznych (*poprawa współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi w obszarze realizacji zadań publicznych w taki sposób, żeby coraz więcej urzędów angażowało się w te działania*).
- Doskonalenie rozwiązań instytucjonalno – prawnych, umożliwiających rozwój sektora obywatelskiego (*wypracowanie i wdrożenie do systemu prawnego nowych, uproszczonych form i narzędzi prowadzenia zorganizowanej działalności obywatelskiej*).¹⁰

2. Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.

Kierunki interwencji:

- Wspieranie rozwoju organizacji obywatelskich działających w obszarze pożytku publicznego (*zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne*).
- Zwiększenie aktywności i kompetencji obywateli przez wspieranie rozwoju wolontariatu, ruchu harcerskiego oraz uniwersytetów ludowych (*wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego przez wypracowanie i wdrożenie rozwiązań ułatwiających i zachęcających do systematycznego, długoterminowego angażowania się obywateli w wolontariat*);

⁹Tamże, s.72

¹⁰ Załącznik do uchwały nr 155 Rady Ministrów z dnia 28 października 2020 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030” (M.P. z 2020, poz.1060), s. 56-62

wzmocnienie organizacji harcerskich w zakresie potencjału instytucjonalnego i realizowanej działalności programowej przez podniesienie umiejętności, kompetencji i kwalifikacji wychowawców oraz dzieci i młodzieży zaangażowanych w działalność harcerską; podniesienie poziomu edukacji ustawicznej dorosłych mieszkańców i zwiększenie poziomu kapitału społecznego gmin wiejskich, wiejsko-miejskich i małych miast).

- Budowanie kompetencji i postaw obywatelskich, patriotycznych i proobronnych (kształtowanie u uczniów postaw przedsiębiorczości, kreatywności, aktywności społecznej, kompetencji kluczowych, świadomego korzystania z technologii cyfrowych oraz umiejętności niezbędnych na rynku pracy i w życiu codziennym, z wykorzystaniem rozwiązań programowych, organizacyjnych i metodycznych).
- Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej (zaplanowanie kompleksowego katalogu zadań administracji publicznej w zakresie zapewnienia stabilnego i systemowego wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej; działania ukierunkowane na upowszechnianie w zbiorowej świadomości rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej oraz zbudowanie jej silnej, pozytywnej marki).
- Przeciwdziałanie wykluczeniu przez edukację włączającą (działania, które promują ideę włączania uczniów z niepełnosprawnościami w środowisko edukacyjne i społeczne; szkoła otwarta na potrzeby wszystkich uczniów, w tym zwłaszcza uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi).¹¹

Priorytety SRKS w ramach celu szczegółowego 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich

1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze.

Kierunki interwencji:

- Kontynuowanie i wzmacnianie działań na rzecz wzrostu czytelnictwa, które stanowi punkt wyjścia i warunek dla zaangażowania w inne formy aktywności kulturalnej i społecznej.
- Dalsze unowocześnianie usług bibliotecznych i wzmacnianie ich zaplecza technologicznego.
- Wdrożenie ogólnopolskiego systemu informatycznego, oferującego jeden punkt dostępu do zbiorów polskich bibliotek i aktualnej oferty rynku wydawniczego w Polsce.

¹¹ Załącznik do uchwały nr 155 Rady Ministrów z dnia 28 października 2020 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030” (M.P. z 2020, poz.1060), s.63-71

- Nowatorskie działania animacyjne angażujące społeczność lokalną, zaprojektowane w oparciu o przeprowadzoną diagnozę jej potrzeb i potencjałów.
- Ułatwianie dostępu do kultury oraz aktywnego uczestnictwa w kulturze osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami lub czasowymi ograniczeniami w funkcjonowaniu.
- Działania ukierunkowane na stymulowanie kreatywności oraz aktywizację twórczą, adresowane do wszystkich grup wiekowych i społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych wykluczeniem.
- Budowanie wartościowej i profesjonalnej oferty artystycznej dla dzieci i młodzieży.
- Działania na rzecz zwiększenia zakresu wykorzystania kultury w obszarze aktywizowania i społecznego włączenia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem.
- Wspieranie projektów o charakterze lokalnym, ukierunkowanych na niwelowanie barier w dostępie do kultury.
- Eliminowanie barier w dostępie do lokalnych instytucji kultury osób zagrożonych wykluczeniem.
- Wspieranie podmiotów zarządzających szlakami kulturowymi i Pomnikami Historii, które podejmują współpracę z lokalnymi organizacjami pozarządowymi oraz samorządami.
- Zwrócenie uwagi władz samorządowych, firm, instytucji oraz społeczeństwa na problem chaosu reklamowego i konieczność zrównoważonego planowania przestrzeni miejskiej¹²

Pełny tekst Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 znajduje się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” z 2020 r., poz.1060.

3. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2023 (KPPUiWS)

KPPUiWS został przyjęty Radę Ministrów w dniu 17 sierpnia 2021 r. W założeniu, realizacja programu polegać ma na podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez zwiększenie aktywności społecznej oraz gotowości do podejmowania pracy, a przez to do poprawy poziomu zatrudnienia. Określono, iż walka z ubóstwem i wykluczeniem musi opierać się na wzroście gospodarczym i zatrudnienia oraz nowoczesnej i skutecznej ochronie

¹² Załącznik do uchwały nr 155 Rady Ministrów z dnia 28 października 2020 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030” (M.P. z 2020, poz.1060), s.71-74

socjalnej.¹³ Program ukierunkowany jest na dążenie do urzeczywistnienia idei deinstytucjonalizacji w obszarze usług społecznych, poprzez wskazanie konkretnych działań i kierunków rozwoju.

Cel główny Krajowego Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu.

Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2023

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne¹⁴

Dla zrealizowania celu głównego KPPUiWS wskazano cele trzy szczegółowe.

Cele szczegółowe Krajowego Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu.

Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2023

- I. Zmniejszenie zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem wśród dzieci i młodzieży.
- II. Zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym.
- III. Zwiększenie integracji społecznej grup najbardziej zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezdomnych i migrantów.

Problematyka objęta przedmiotowym programem zaakcentowana jest w licznych dokumentach strategicznych i wdrożeniowych kraju. Na poziomie strategii o charakterze lokalnym, obecnie, w okresie epidemii COVID-1, szczególnie istotna jest komplementarność działań proponowanych w KPPUiWS z inicjatywami proponowanymi w zakresie zdrowia. Nieznane są długofalowe skutki szerzenia się pandemii w zakresie gospodarki, zmian w dotychczasowych zachowaniach ludzi, w szczególności dotyczących aktywności fizycznej, higieny, modeli pracy, rekreacji.

W kraju podejmowane są liczne inicjatywy, mające na celu zapewnienie koordynacji oraz komplementarności prowadzonych działań z zakresu pomocy społecznej i opieki zdrowotnej na poziomie lokalnym.

Priorytety KPPUiWS:

- I. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży

Kierunki interwencji:

¹³ Załącznik do uchwały nr 105 Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2021 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030” (M.P. z 2021, poz.843), s.45

¹⁴ Załącznik do uchwały nr 105 Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2021 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030” (M.P. z 2021, poz.843), s.46

- Rozwój usług środowiskowych wspierających rodzinę oraz usług opiekuńczych i edukacyjnych dla dzieci (*stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną je wychowującą, w przypadku trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji, głównie natury opiekuńczo – wychowawczej*).
- Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego jako jednej z form pomocy dla rodzin, dzieci i młodzieży (*kompleksowa praca socjalna z osobami najuboższymi i wykluczonymi społecznie; dodatkowe działania towarzyszące takie jak edukacja na temat właściwego odżywiania, nauka gotowania, prowadzenia domu, zarządzania budżetem, czy wspólny posiłek, jako pierwszy krok w powrocie do uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób i rodzin najbardziej potrzebujących*).
- Wsparcie finansowe rodzin z dziećmi (*świadczenie wychowawcze 500+, program „Dobry start”, świadczeni rodzinne oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego*).
- Wzmocnienie funkcji opiekuńczej przedszkola, szkoły i placówki, w koordynacji ze wsparciem i rozwojem usług w środowisku lokalnym.
- Wzmocnienie kształcenia dzieci i młodzieży w obszarze kompetencji kluczowych, w tym kreatywności, przedsiębiorczości oraz współpracy.
- Doskonalenie modelu kształcenia zawodowego, w tym kształcenia wyższego oraz promocja kształcenia zawodowego w powiązaniu z rynkiem pracy.
- Wdrożenie kompleksowego systemu pierwszego zatrudnienia młodzieży opartego o zintegrowane działania instytucji edukacyjnych, rynku pracy i integracji społecznej.¹⁵

II. Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu

Kierunki interwencji:

- Wsparcie osób zagrożonych kryzysem bezdomności (*opracowanie i uregulowanie form wsparcia mieszkaniowego osób opuszczających pieczę zastępczą oraz placówki; opracowanie i wdrożenie modelu działań zapobiegających zadłużeniom, eksmisjom i bezdomności; opracowanie i wdrożenie modelu pracy z osobami osadzonymi w zakładach penitencjarnych, pod kątem zapobiegania bezdomności po ich wyjściu na wolność*).
- Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej.
- Rozwiązywanie problemu bezdomności.
- Diagnozowanie problemu bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego.¹⁶

¹⁵ Załącznik do uchwały nr 105 Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2021 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030” (M.P. z 2021, poz.843), s.55-72

¹⁶ Tamże, s.74-78

III. Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Kierunki interwencji:

- Wsparcie osób z niepełnosprawnościami.
- Wsparcie osób starszych w codziennym funkcjonowaniu, aktywizacja społeczna seniorów, przeciwdziałanie samotności.
- Rozwój usług środowiskowych dla osób starszych, potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w ramach systemu pomocy społecznej.
- Wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi oraz znajdujących się w kryzysie psychicznym.¹⁷

IV. Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin.

Kierunki interwencji:

- Wsparcie instytucji pomocy społecznej i pracowników socjalnych w zakresie działań na rzecz rozwoju usług środowiskowych i pracy socjalnej.
- Rozwój i wdrażanie metod pracy, efektywnie przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, w tym instrumentów aktywnej integracji oraz wzmacnianie współpracy wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces włączenia społecznego.
- Włączenie podmiotów ekonomii społecznej w realizację usług społecznych.¹⁸

V. Integracja cudzoziemców – rozwój usług społecznych dla migrantów, w tym cudzoziemców objętych ochroną międzynarodową oraz wsparcie integracji na rynku pracy.

Kierunki interwencji:

- Kształcenie osób z grup cudzoziemskich
- Budowa potencjału instytucjonalnego i wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz integracji cudzoziemców, w tym doradztwo dla cudzoziemców.
- Integracja cudzoziemców na rynku pracy.¹⁹

¹⁷ Załącznik do uchwały nr 105 Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2021 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030” (M.P. z 2021, poz.843), s.80-92

¹⁸ Tamże, s.94-98

¹⁹ Tamże, s.100-102

Pełny tekst Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2023 znajduje się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” z 2021 r., poz.843.

4. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej (KPRES)

KPRES wyznacza kluczowe kierunki polityki publicznej na rzecz ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych. Program ma istotne znaczenie dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miny Brzeszcze na lata 2022-2031, bowiem położono w nim szczególny nacisk na efektywność działań na rzecz tworzenia miejsc pracy, reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także na rozwój usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie lokalnego rozwoju.

Cel główny Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej

Do roku 2023 podmioty ekonomii społecznej i solidarnej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług użyteczności publicznej i realizatorami zadań z zakresu rozwoju lokalnego.²⁰

Autorzy KPRES wytyczyli cztery cele szczegółowe, dzięki którym możliwe będzie osiągnięcie celu głównego:

Cele szczegółowe Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej

- I. Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego.
- II. Zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- III. Zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej na rynku.

²⁰ Załącznik do uchwały nr 11 Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2019 r. zmieniającej uchwałę w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej” (M.P.2019, poz.214), s. 22

IV. Upowszechnianie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i solidarnej.²¹

Zgodność celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miny Brzeszcze na lata 2022-2031 z KPRES oraz współdziałanie z PES w dążeniu ich realizacji, niosą nowe szanse na zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, sprzyjają dostępności usług społecznych świadczonych bliżej odbiorców oraz wzmagają konkurencyjność podmiotów nastawionych na realizowanie celów społecznych.

Ekonomia społeczna – definicja

To sfera aktywności obywatelskiej i społecznej, która przez działalność gospodarczą i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.²²

Ekonomia solidarna – definicja

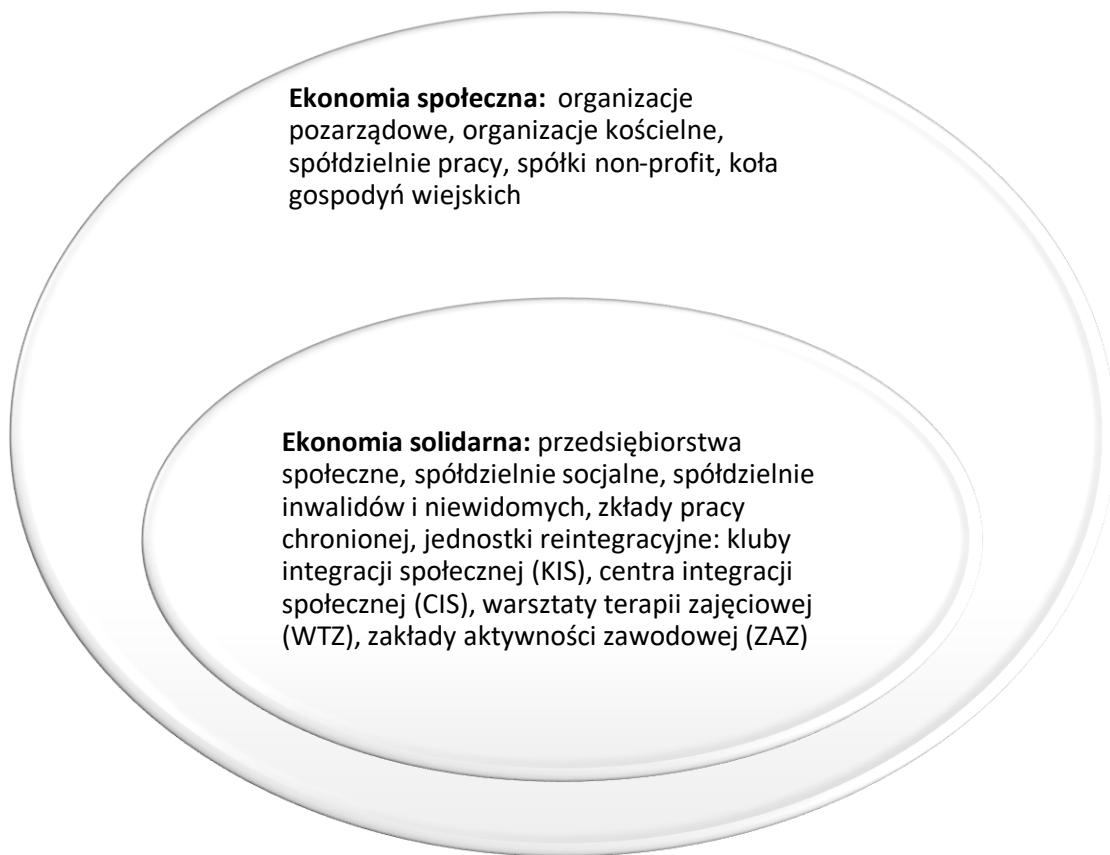
To część ekonomii społecznej, której podstawowym celem jest aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością.²³

Rysunek 1. Ekonomia społeczna i ekonomia solidarna

²¹ Załącznik do uchwały nr 11 Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2019 r. zmieniającej uchwałę w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej” (M.P.2019, poz.214), s. 22 - 23

²² Tamże, s.11

²³ Strona internetowa Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, <https://www.gov.pl/web/rodzina/czym-jest-ekonomia-spoeczna-i-solidarna>, dostęp z dnia 19.10.2021 r.

Źródło: opracowanie własne

Wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, dla których tworzy się miejsca pracy w podmiotach ekonomii społecznej w ramach reintegracji społecznej i zawodowej są m.in.: osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niepełnosprawnościami, osoby opuszczające pieczę zastępczą, czy osoby, które osiągnęły wiek senioralny. To powszechnie występujące grupy społeczne, które wymagają szczególnej pomocy. W KPRES wyjątkowo zaznaczono nowe instrumenty i podmioty wsparcia dla osób, które z różnych przyczyn znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Zwrócono także uwagę na zagadnienie dotyczące współpracy pomiędzy PES, biznesem i administracją publiczną. Rozwój działalności podmiotów ekonomii społecznej na obszarze gminy Brzeszcze oraz współdziałanie gminy z tymi podmiotami z pewnością przyczyniłyby się do podniesienia efektywności w realizacji założeń przedmiotowej Strategii.

Pełny tekst Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej znajduje się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” z 2019 r., poz.214.

II. Akty prawa oraz regionalne, powiatowe i gminne dokumenty strategiczne

Zasadniczą podstawę prawną w tworzeniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Brzeszcze na lata 2022-2031 stanowi Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U.2009 nr 114 poz.946) i ustawy obejmujące szereg kwestii związanych ze sprawami społecznymi, wyjaśniające pojęcia, procedury i zakres możliwych do podjęcia działań, które służą rozwiązaniu problemów lub redukcji kosztów. Odrębne akty normatywne regulują kluczowe kwestie dotyczące podmiotów publicznych i procedur działania w zakresie minimalizowania lub znoszenia niekorzystnych zjawisk społecznych, a także podejmowania działań profilaktycznych.

Na teść przedmiotowej Strategii, obok cytowanej powyżej Konstytucji RP, mają wpływ w szczególności:

1. ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
2. ustawa z dnia z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
4. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
5. uchwała nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego „Posiłki w szkole i w domu” na lata 2018-2023,
6. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
7. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy rodzinie,
9. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
10. ustawa z dnia 26 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
11. ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zatrudnieniu socjalnym,
12. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
13. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
14. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
15. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
16. ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe,
17. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
18. ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Planowane działania w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Brzeszcze na lata 2022-2031, są spójne z zapisami adekwatnych dokumentów wojewódzkich, powiatowych i gminnych, w których podejmowane są kwestie dotyczące tych samych problemów społecznych.

1. Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” (SRW)

Uchwalona 17 grudnia 2020 r. przez Sejmik Województwa Małopolskiego stanowi aktualizację dokumentu pn. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020. SRW w swej misji zakłada, że małopolska stanie się *regionem równych szans i wszechstronnego rozwoju Małopolan, nowoczesnej gospodarki, odpowiedzialnie podchodzącym do zasobów środowiska naturalnego, silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości, zachowującym swoją tożsamość i aktywnie działającym na rzecz integracji europejskiej*. Jako zasadniczy punkt odniesienia dla działań wspierających rozwój regionu, przedmiotowy dokument zakłada wyrównywanie szans rozwojowych małopolskich rodzin. Wszelkie aktywności samorządu województwa zmierzające do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz terytorialnym, inicjowane będą z myślą o małopolskich rodzinach.

SRW zakłada podjęcie działań w ramach pięciu obszarów:

- 1. Małopolskie:** działania na rzecz wsparcia rodzin, opieki zdrowotnej, poprawy bezpieczeństwa, rozwoju sportu i rekreacji, ochrony dziedzictwa i uczestnictwa w kulturze, rozwoju edukacji oraz wspierania aktywności zawodowej.
- 2. Gospodarka:** działania mające na celu podniesienie innowacyjności i konkurencyjności regionu, wsparcie turystyki, realizacji inwestycji z zakresu zintegrowanego i zrównoważonego transportu, rozwój cyfryzacji oraz wprowadzanie gospodarki o obiegu zamkniętym.
- 3. Klimat i środowisko:** działania skoncentrowane na ograniczaniu zmian klimatycznych, w tym poprawie jakości powietrza, rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE) i efektywności energetycznej, zrównoważonym gospodarowaniu wodami, ochronie bioróżnorodności i krajobrazu Małopolski oraz edukacji ekologicznej.
- 4. Zarządzanie strategiczne rozwojem:** działania koncentrujące się na zbudowaniu funkcjonalnego systemu zarządzania rozwojem województwa, współpracy i partnerstwa oraz promocji regionu.

5. Rozwój zrównoważony terytorialnie: działania adresowane do miast i obszarów wiejskich oraz ukierunkowane na zrównoważony rozwój przestrzenny, spójność wewnątrzregionalną i dostępność.²⁴

Pełny tekst Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” stanowi załącznik do uchwały nr XXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r. i znajduje się na stronie internetowej:

https://www.malopolska.pl/userfiles/uploads/Rozwoj%20Regionalny/Strategia%20Ma%C5%82opolska%202030/2020-12-17_Zalacznik_Strategia_SWM_2030.pdf

2. Strategia Rozwoju Powiatu Oświęcimskiego na lata 2021 – 2030 (SRPO)

SRPO została uchwalona 16 grudnia 2020 r. przez Radę Powiatu w Oświęcimiu uchwałą nr XXVII/252/2020. W swej misji samorząd powiatu oświęcimskiego zakłada kreowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego powiatu w partnerstwie z samorządami gminnymi oraz sektorem biznesowym. Porozumienie terytorialne ma na celu urzeczywistnienie skutecznego planowania i realizowania procesów rozwojowych inicjowanych z lokalnego poziomu, dzięki czemu powiat oświęcimski stanie się silnym i spójnym subregionem w województwie małopolskim.²⁵

W SRPO wyodrębniono trzy obszary strategiczne, uzupełniające się i względem siebie równoważne. Dla każdego z nich został sformułowany cel strategiczny, z którego wynikają cele operacyjne, a dalej kierunki interwencji – kluczowe zadania i projektu do realizacji.

Obszary strategiczne SRPO:

- I. Gospodarka, edukacja i rynek pracy.
- II. Dziedzictwo i oferta czasu wolnego.
- III. Atrakcyjność osadnicza.²⁶

Cele strategiczne SRPO:

1. Trwały wzrost gospodarczy powiatu oświęcimskiego, oparty coraz silniej o wiedzę i przedsiębiorczość lokalną.

²⁴ Oficjalny portal województwa małopolskiego prowadzony przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego <https://www.malopolska.pl/strategia-2030>, dostęp z dnia 23.10.2021 r.

²⁵ Załącznik do uchwały nr XXVII/252/2020 Rady Powiatu w Oświęcimiu z dnia 16 grudnia 2020 r., s. 39

²⁶ Tamże, s.41

2. Rozwój wszechstronnej oferty wykorzystania czasu wolnego, bazującej na historii, walorach i tradycjach powiatu oświęcimskiego.

3. Kreowanie komfortowych warunków i bezpiecznego środowiska życia mieszkańców powiatu oświęcimskiego.²⁷

Cele operacyjne SRPO:

1. Zintegrowany rozwój gospodarki i edukacji oraz wzrost poziomu zatrudnienia na terenie powiatu oświęcimskiego.

2. Łagodzenie społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.

3. Rozwój infrastruktury oraz spójnej oferty turystycznej, wykorzystującej unikalność i różnorodność powiatu oświęcimskiego.

4. Wykorzystanie oraz ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego powiatu oświęcimskiego.

5. Rozwój sportu i rekreacji, przy wykorzystaniu tradycji i specjalizacji lokalnych.

6. Dbłość o stan środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu.

7. Zrównoważona mobilność w skali lokalnej i ponadlokalnej.

8. Efektywna pomoc społeczna dla mieszkańców powiatu oświęcimskiego.

9. Ochrona zdrowia i poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców powiatu oświęcimskiego.

10. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego na terenie powiatu oświęcimskiego.

11. Strategiczne zarządzanie rozwojem powiatu oświęcimskiego, służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.²⁸

Kierunek interwencji (kluczowe działania) 1.2.2, w ramach celu operacyjnego 1.2 *Łagodzenie społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu:*

Transformacja sprawiedliwa i wrażliwa społecznie – kompleksowe wsparcie pracowników sektora górniczego na zmieniającym się rynku pracy oraz osłona ich rodzin (np. podnoszenie i zmiana kwalifikacji, pomoc w poszukiwaniu pracy), tworzenie nowych, trwałych miejsc pracy poza górnictwem i związanymi z nim branżami, efektywna komunikacja o potrzebie i skutkach transformacji.²⁹

²⁷ Tamże, s.43

²⁸ Załącznik do uchwały nr XXVII/252/2020 Rady Powiatu w Oświęcimiu z dnia 16 grudnia 2020 r., s. 43

²⁹ Tamże, s.49-50

Kierunki interwencji (kluczowe działania) w ramach celu operacyjnego 3.3 *Efektywna pomoc społeczna dla mieszkańców powiatu oświęcimskiego.*

1. Promocja i wsparcie rodziny w codziennym funkcjonowaniu u wszystkich fazach jej rozwoju, wspieranie postaw społecznych przyczyniających się do poprawy wskaźników demograficznych.
- 2 Aktywizacja zdrowotna, społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem oraz przeciwdziałanie wykluczeniu transportowemu i dyskryminacji.
- 3 Wspieranie publicznych i niepublicznych form pomocy psychologicznej i psychiatrycznej, w tym dla dzieci i młodzieży.
- 4 Świadczenie najwyższej jakości pomocy dla rodzin z problemami i dysfunkcjami opartej na dyskrecji, poufności i zaufaniu.
- 5 Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych oraz wsparcie rozwoju usług wytchnieniowych i szkoleniowych dedykowanych ich rodzinom.
- 6 Aktywizacja osób starszych oraz wsparcie rozwoju systemu opieki nad nimi.
- 7 Organizowanie i wspieranie funkcjonowania rodzinnej i instytucjonalnej opieki nad dzieckiem.
8. Poszerzenie zasobów mieszkań socjalnych i chronionych.³⁰

Brzeszcze należą do powiatu oświęcimskiego, zatem Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Brzeszcze na lata 2022-2031 w sposób elementarny zachowuje zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Oświęcimskiego na lata 2021 – 2030, co pozwala na dostosowywanie konkretnych działań do zgłaszanych i przewidywanych potrzeb gminy.

Pełny tekst Strategii Rozwoju Powiatu Oświęcimskiego na lata 2021 – 2030 stanowi załącznik do uchwały nr XXVII/252/2020 Rady Powiatu w Oświęcimiu z dnia 16 grudnia 2020 r. i jest dostępny na stronie internetowej:

<https://prawomiejskowe.pl/api/file/GetZipAttachment/399/1876175/preview>

3. Strategia Rozwoju Gminy Brzeszcze na lata 2015-2024 (SRGB)

SRGB uchwalona przez Radę Miejską w Brzeszczach w dniu 30 czerwca 2015 r. uchwałą nr XI/70/2015 stanowi najważniejszy dokument planistyczny i strategiczny, w oparciu o który samorząd realizuje obowiązek prowadzenia polityki rozwoju lokalnego. Celem głównym SRGB jest stworzenie realnych podstaw planu rozwoju gminy Brzeszcze w okresie 2015 – 2024. Dokument podkreśla wymiar zrównoważonego zarządzania rozwojem gminy w oparciu o politykę gospodarczą, przestrzenną,

³⁰ Tamże, s.69-1

edukacyjną, społeczną i ochrony środowiska. Efektem wdrażania zaplanowanych działań ma być wzrost jakości życia mieszkańców oraz tworzenie trwałych przewag konkurencyjnych.³¹ Misją rozwoju gminy Brzeszcze jest dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców poprzez nowoczesne inwestycje w infrastrukturę, dbałość o środowisko naturalne, upowszechnienie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, wspieranie przedsiębiorczości i aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców, rozwój turystyki i rekreacji, poszanowanie tradycji i wartości gminy.³² Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Brzeszcze koresponduje z logiką interwencji Strategii Rozwoju Brzeszcze na lata 2015-2024 w obszarze wspierania i prewencji wobec grup społecznych zagrożonych wykluczeniem. W zakresie planowania strategicznego skupionego na zapobieganiu eskalacji problemów społecznych, ich rozwiązywaniu i profilaktyce ich występowania, szczególne znaczenie mają niżej wymienione obszary SRGB.

Cel strategiczny I: Rozwinięta przedsiębiorczość i gospodarka lokalna

Cel operacyjny I.1: Wspieranie zasobów ludzkich i rozwój kompetencji

Kierunek działania 1: Aktywizacja zawodowa i rozwój doradztwa zawodowego³³

Cel strategiczny II: Rozwój infrastruktury gminy Brzeszcze

1. Cel operacyjny II.2: Zrównoważony rozwój infrastruktury drogowej

Kierunek działania 5: Dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez znoszenie barier architektonicznych.

2. Cel operacyjny II.3: Wspieranie rozwoju mieszkalnictwa i tworzenie dogodnych warunków do życia dla mieszkańców.

Kierunek działania 1: Wzrost dostępności mieszkań socjalnych, chronionych i komunalnych na terenie gminy Brzeszcze.³⁴

Cel strategiczny III: Wysoki poziom edukacji i wychowania

1. Cel operacyjny III.1: Poprawa warunków i jakości kształcenia oraz wychowania

Kierunek działania 2: Poszerzenie oferty zajęć dodatkowych.

Kierunek działania 4: Kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży.

2. Cel operacyjny III.2: Rozwój opieki żłobkowej i przedszkolnej.

³¹ Załącznik do uchwały nr XI/70/2015 Rady Miejskiej w Brzeszczach z dnia 30 czerwca 2015 r., s. 4

³² Tamże, s.15

³³ Załącznik do uchwały nr XI/70/2015 Rady Miejskiej w Brzeszczach z dnia 30 czerwca 2015 r., s. 17

³⁴ Tamże, s.17-18

Kierunek działania 1: Wspieranie działalności w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 i przedszkolnej oraz poprawa dostępności do tych usług.

Kierunek działania 2: Wspieranie alternatywnych form wychowania przedszkolnego i opieki żłobkowej.³⁵

Cel strategiczny IV: Ochrona środowiska

Cel operacyjny IV.1: Zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych oraz ochrona środowiska

Kierunek działania 4: Edukacja obywatelska w zakresie ochrony środowiska, kształtowanie i promocja postaw proekologicznych oraz budowanie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców gminy.³⁶

Cel strategiczny V: Wysoki poziom bezpieczeństwa socjalnego, zdrowotnego i publicznego

1. **Cel operacyjny V.1:** Poprawa jakości i dostępności usług zdrowotnych oraz opiekuńczych.

Kierunek działania 1: Wdrożenie gminnego Programu ochrony i promocji zdrowia.

Kierunek działania 2: Rozbudowa, modernizacja bazy instytucjonalnej nastawionej na opiekę nad osobami starszymi, w tym utworzenie domu dziennego pobytu dla osób starszych i chorych.

Kierunek działania 3: Wspieranie rozwoju usług opieki zdrowotnej na terenie gminy Brzeszcze.

Kierunek działania 4: Promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia oraz upowszechnianie profilaktyki zdrowia.

2. **Cel operacyjny V.2:** Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu.

Kierunek działania 1: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz dziedziczeniu wykluczenia i bezradności.

Kierunek działania 2: Wspieranie rodziny jako podstawowej komórki społecznej

Kierunek działania 3: Wspieranie działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i bóstwem.

Kierunek działania 4: Wspieranie inicjatyw na rzecz polityki społecznej.³⁷

Cel strategiczny VI: Rozwój oferty spędzania czasu wolnego

Cel operacyjny VI.1: Rozwój kultury, rekreacji i sportu oraz oferty spędzania czasu wolnego.

Kierunek działania 1: Rozwój oferty kulturalnej i rozrywkowej, w tym wydarzeń kulturalno – rozrywkowych i rekreacyjno - sportowych.

³⁵ Tamże, s.18

³⁶ Załącznik do uchwały nr XI/70/2015 Rady Miejskiej w Brzeszczach z dnia 30 czerwca 2015 r., s. 19

³⁷ Tamże, s.19-20

Kierunek działania 5: Rozwój działalności instytucji kultury na terenie gminy Brzeszcze.³⁸

Cel strategiczny VII: Wzmacnianie funkcjonalności gminy

Cel operacyjny VII.1: Poprawa ładu przestrzennego i rewitalizacja przestrzeni publicznej.

Kierunek działania 2: Kontynuacja rewitalizacji fizycznej, społecznej i gospodarczej przestrzeni publicznej na terenie gminy Brzeszcze.³⁹

Cel strategiczny VIII: Wzmacnianie potencjału i skuteczności administracji publicznej

Cel operacyjny VIII.2: Wspieranie inicjatyw obywatelskich

Kierunek działania 1: Promocja aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców.

Kierunek działania 3: Rozwój współpracy gminy Brzeszcze z podmiotami gospodarczymi, społecznymi, samorządowymi, organizacjami pozarządowymi na terenie kraju oraz kontynuacja współpracy międzynarodowej.⁴⁰

II. Charakterystyka gminy Brzeszcze

1. Położenie

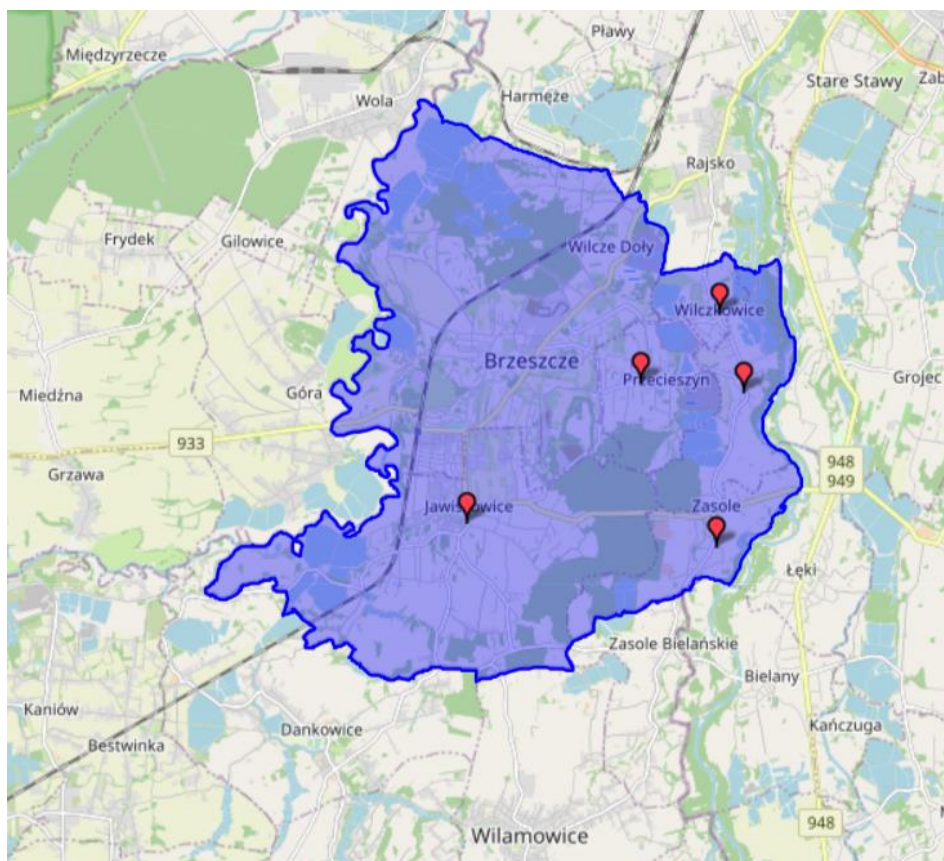
Brzeszcze są gminą miejsko – wiejską, położoną w zachodniej części województwa małopolskiego, na granicy z województwem śląskim, w powiecie oświęcimskim. Do jej obszaru należy miasto Brzeszcze oraz 5 sołectw – Jawiszowice, Zasole, Przecieszyn, Skidziń i Wilczkowice. Graniczy z Oświęcimiem, Kętami, Miedzną i Wilamowicami. Dwie ostatnie miejscowości należą do województwa śląskiego. Brzeszcze usytuowane są 8 km od Oświęcimia i 74 km od Krakowa - największego miasta w województwie.

Rysunek 2 Mapa gminy Brzeszcze.

³⁸ Załącznik do uchwały nr XI/70/2015 Rady Miejskiej w Brzeszczach z dnia 30 czerwca 2015 r., s. 20

³⁹ Tamże

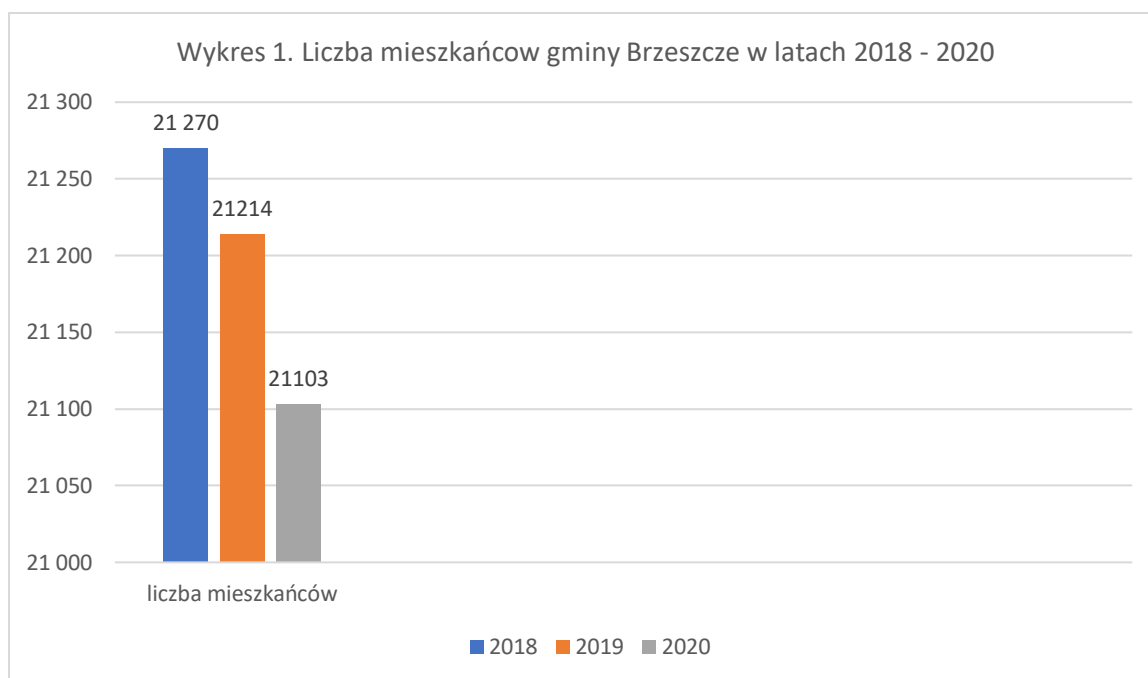
⁴⁰ Tamże, s.21

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Brzeszcze

2. Sytuacja demograficzna

Gminę Brzeszcze zamieszkują 21103 osoby (stan na 31.12.2020 r.). Na przestrzeni kilku ostatnich lat widać tendencję spadkową w liczbie mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://krakow.stat.gov.pl>

51,4 % mieszkańców gminy stanowią kobiety (10849), a 48,6 % mężczyźni (10254). Współczynnik feminizacji wynosi 106, co oznacza, że na każde 100 mężczyzn przypada 106 kobiet.

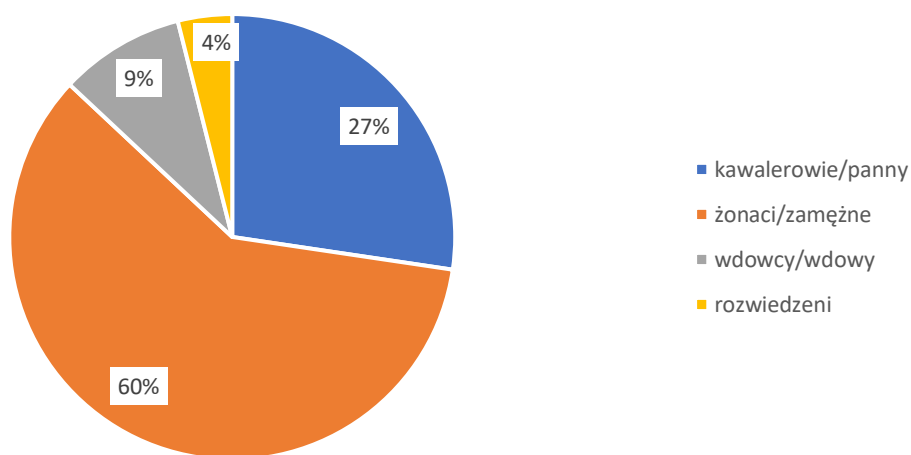
Średni wiek mieszkańców gminy Brzeszcze wynosi 42,4 lat i jest nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców województwa małopolskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W 2019 roku mieszkańcy gminy Brzeszcze zawarli 105 małżeństw, co oznacza, że na 1000 mieszkańców zawarto 4,9 małżeństw. W porównaniu do województwa małopolskiego to wartość niższa, jednak porównywalna do wartości dla całej Polski. W tym samym czasie odnotowano 1,5 rozwodów na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wyniku województwa małopolskiego i niższa w stosunku do całej Polski.

Struktura mieszkańców wg stanu cywilnego została określona na podstawie wyników z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku. Większość mieszkańców gminy Brzeszcze jest w związku małżeńskim (prawie 59,1%), znaczna część jest stanu wolnego (27,1%, w większości mężczyźni), 9 % osób żyje po stracie współmałżonka (z czego większość to wdowy), 3,9 % jest po rozwodzie (większość stanowią kobiety).⁴¹

⁴¹ Strona internetowa https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Brzeszcze#dane-demograficzne

Wykres 2 . Struktura mieszkańców gminy Brzeszcze ze względu na stan cywilny, 2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://www.polskawliczbach.pl>

Od kilku lat w Brzeszczach obserwuje się ujemny przyrost naturalny. W 2019 roku był on najniższy na przestrzeni ostatnich 10 lat i wyniósł -51, co odpowiada przyrostowi naturalnemu -2,40 na 1000 mieszkańców. W 2019 roku urodziło się 192 dzieci, w tym 49,5% dziewczynek i 50,5% chłopców. Przyrost naturalny był ujemny na terenie miasta Brzeszcze, na wsi natomiast dodatni.

Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,66 i jest znacznie mniejszy zarówno od średniej dla województwa jak i dla całego kraju.⁴²

Niepokój mogą budzić dane statystyczne dotyczące zgonów w gminie Brzeszcze. W 2019 roku 45,7% zgonów w naszej gminie spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 27,1% zgonów były nowotwory, a 8,1% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności Brzeszcz przypada 11,44 zgonów. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa małopolskiego oraz więcej od wartości średniej dla kraju.⁴³

Analizując w Brzeszczach strukturę ludności pod względem ekonomicznych grup wiekowych, widać tendencję starzenia się społeczeństwa. Przyglądając się danym statystycznym z lat 2017-2020 widać wzrost w liczbie osób w wieku poprodukcyjnym i stopniowy spadek liczby osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 1. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w latach 2017 – 2020

⁴² Strona internetowa https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Brzeszcze#malzenstwa-i-rozwoy

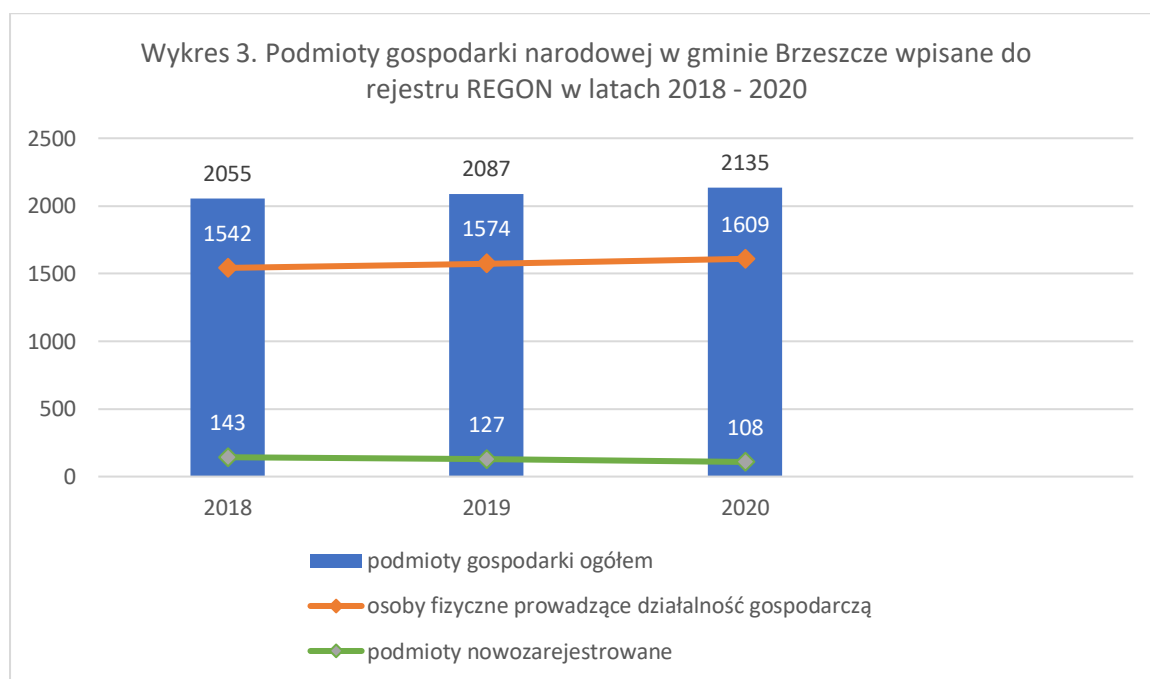
⁴³ Tamże

	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%
Wiek przedprodukcyjny (14 lat i mniej)	17,4	17,4	17,5	17,4
Wiek produkcyjny	62,0	61,1	60,1	59,5
Wiek poprodukcyjny (65 lat i więcej)	20,6	21,5	22,4	23,2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3. Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne

W Brzeszczach, w 2020 roku zarejestrowanych było 2135 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 1609 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Jest to liczba większa w stosunku do lat 2018 i 2019, ale na przybliżonym poziomie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/> oraz <https://www.polskawliczbach.pl>

Na terenie Brzeszcz, najliczniejszą grupę podmiotów gospodarczych stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników. Na koniec 2020 roku ich liczba wyniosła 2047. Dalej to małe przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 pracowników w ilości 44 oraz duże przedsiębiorstwa, zatrudniające od 50 do 250 osób w liczbie 17. Najczęściej deklarowanymi rodzajami działalności

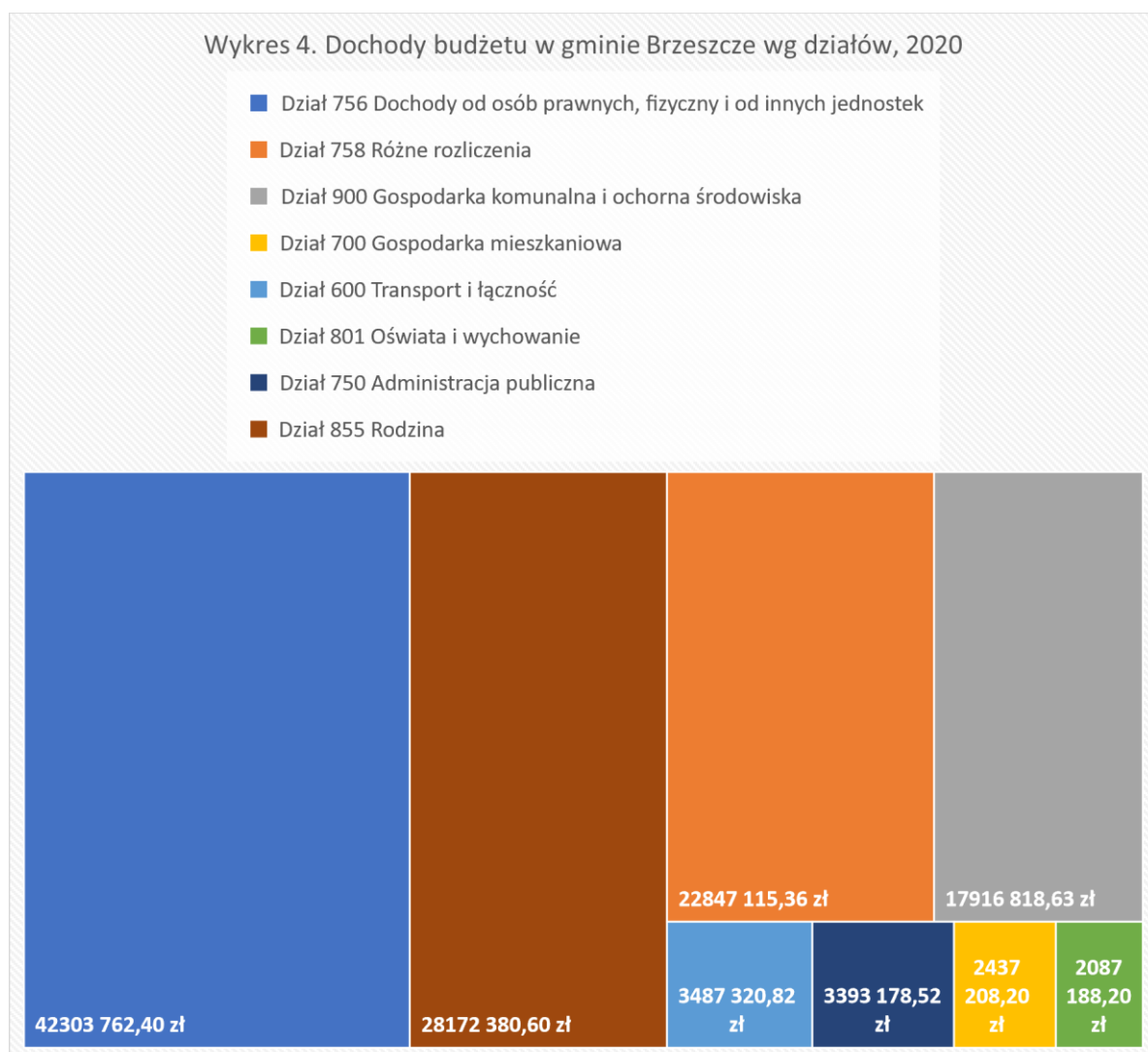
gospodarczej w Brzeszczach są handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, w tym motocykle (28,1%) oraz budownictwo (15,7%).⁴⁴ Największym zakładem pracy na terenie Brzeszcz jest TAURON Wydobywanie S.A. Zakład Górniczy Brzeszcze, w którym na dzień 31 grudnia 2019 roku zatrudnionych było 1626 osób.

Działalność podmiotów gospodarczych przekłada się na dochody gminy, a te pochodzą głównie od osób prawnych, osób fizycznych i od innych jednostek. Poniższy wykres prezentuje strukturę wydatków budżetu gminy Brzeszcze wg działów klasyfikacji budżetowej. Obszar każdego prostokąta jest proporcjonalny do procentowego udziału odpowiadającego mu działu do całości budżetu.

Dodatkowo, na każdym widnieje ogólna suma dochodów jaką wygenerował każdy dział.

Działy z udziałem nieprzekraczającym 1% zostały pominięte, aby zwiększyć czytelność wykresu.

Dane z wykresu 5 dotyczące wydatków z budżetu gminy Brzeszcze zostały przedstawione analogicznie.

⁴⁴Strona internetowa https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Brzeszcze#rejestr-region

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brzeszcze

Suma dochodów do budżetu gminy Brzeszcze w 2020 roku wyniosła 124,4 mln złotych, co daje 6 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Jest to więcej o 14% w porównaniu do roku 2019.

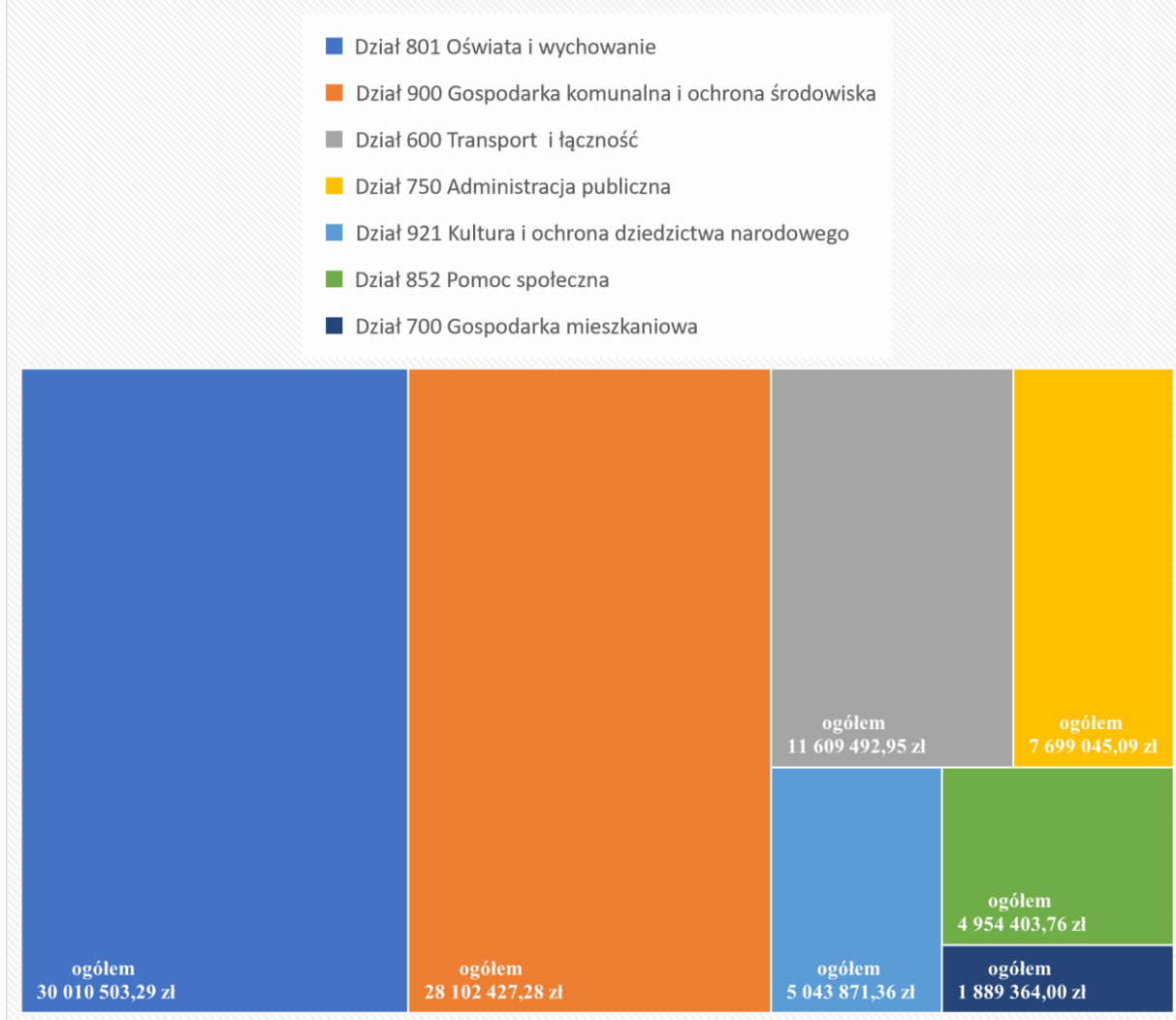
Największą część dochodów wygenerował Dział 756 – Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (34% dochodu budżetu gminy). Duża część wpływów pochodzi z Działu 855 Rodzina – 22,6%, Działu 758 - Różne rozliczenia (18,4%) oraz z Działu 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (14,4%). W budżecie gminy Brzeszcze wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 1 168 złotych na mieszkańca (20% dochodu budżetu gminy), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 26 złotych na mieszkańca (mniej niż 1% dochodu gminy), co oznacza duży spadek w porównaniu do roku 2019 gdy wynosił 102 zł⁴⁵. Z kolei wydatki z budżetu gminy Brzeszcze wyniosły w 2020 roku 12,5 mln złotych, tj. 5,9 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Jest to więcej o 12 % w porównaniu do 2019.

Najwięcej środków z budżetu przeznaczono na oświatę i wychowanie oraz rodzinę, a także na gospodarkę komunalną (odpowiednio 25%, 23% i 23%). 25,6% wydatków ogółem stanowiły wydatki inwestycyjne. Rozkład wydatków na poszczególne działy obrazuje wykres 4.⁴⁶

⁴⁵ Strona internetowa <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>

⁴⁶ Strona internetowa <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Wykres4. Wydatki z budżetu gminy Brzeszcze wg działów, 2020

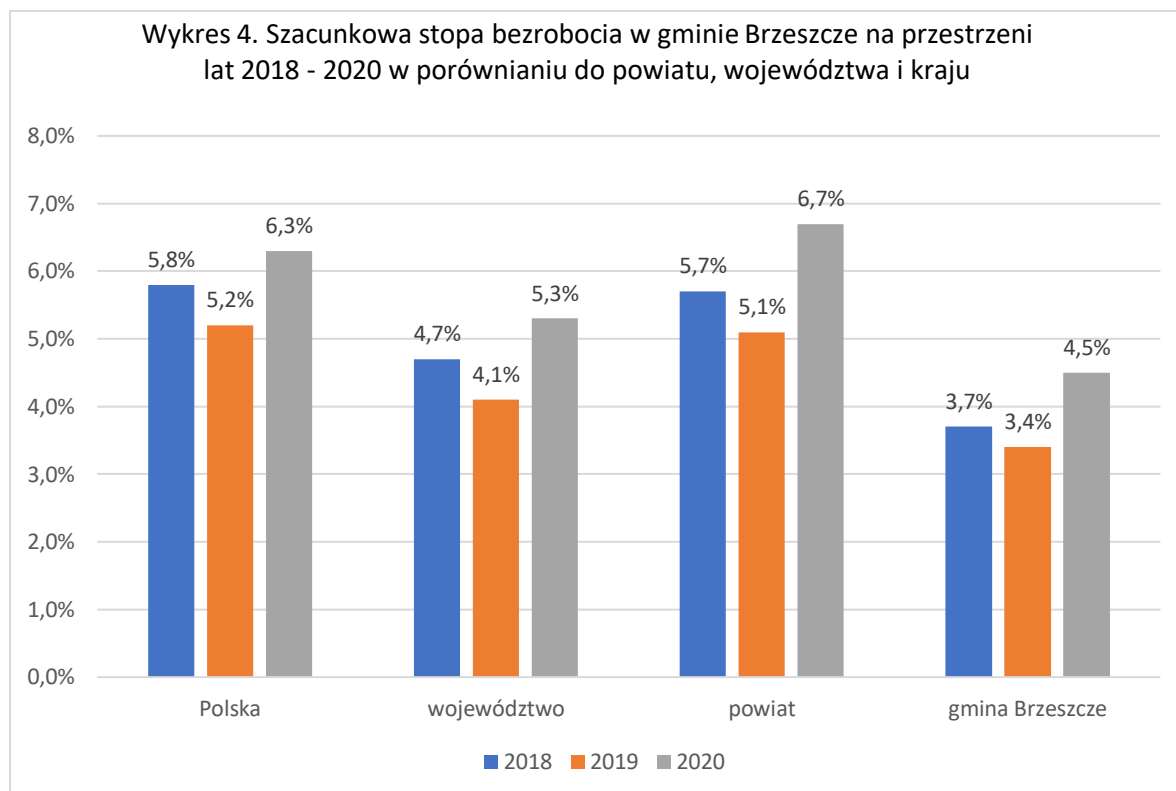
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl>

4. Rynek pracy

Na charakterystykę lokalnego rynku pracy składa się wiele obszarów, również te opisane powyżej. Wskaźnikiem elementarnym w analizie lokalnego rynku pracy jest stopa bezrobocia, czyli procentowy stosunek liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy do liczby ludności aktywnej zawodowo. W 2020 roku bezrobocie rejestrowane w Brzeszczach wynosiło 4,5% (z czego 6,5% wśród kobiet i 2,9% wśród mężczyzn).⁴⁷ Na terenie kraju wskaźnik ten wyniósł 6,3%, w województwie małopolskim – 5,3%, w powiecie oświęcimskim – 6,7%.

⁴⁷ Strona internetowa https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Brzeszcze#infoPrac1k

Na dzień 30.09.2021 r., dane Powiatowego Urzędu Pracy w Oświęcimiu wykazują spadek tych wartości odpowiednio: dla kraju – 5,6%, dla województwa – 4,8%, dla powiatu – 6%⁴⁸. Wykres poniżej prezentuje dynamikę stopy bezrobocia na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z:

https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Brzeszcze#infoPrac1k oraz

<https://oswiecim.praca.gov.pl/stopa-bezrobocia-rejestrowanego>

Szczegółowe dane dotyczące osób bezrobotnych przedstawiają dane w poniższej tabeli.

Tabela 2. Bezrobotni w gminie Brzeszcze w 2020 roku⁴⁹

2020 rok	ogółem	kobiety	osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy	w tym:		
				do 30 roku życia	powyżej 50 roku życia	długotrwale bezrobotne
miasto Brzeszcze	183	120	101	43	42	85

⁴⁸Strona internetowa <https://oswiecim.praca.gov.pl/stopa-bezrobocia-rejestrowanego>

⁴⁹ Strona internetowa <https://oswiecim.praca.gov.pl/informacje-o-stanie-bezrobocia-w-gminach-2020r>.

gmina Brzeszcze	144	95	146	43	42	49
----------------------------------	-----	----	-----	----	----	----

W Brzeszczach, w 2020 roku pracowały 4264 osoby, w tym 1673 kobiety i 2591 mężczyzn. W przeliczeniu na każde 1000 mieszkańców pracowały 202 osoby. Stan zatrudnienia, na przestrzeni ostatnich trzech lat utrzymuje się na podobnym poziomie, tj. w 2019 roku był taki sam jak w 2020 roku, a w 2018 roku, na 1000 mieszkańców pracowało 191 osób.⁵⁰ W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Brzeszczach wynosiło 4615,99 zł. co odpowiada 89,10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Brzeszcze, 3282 osoby wyjeżdżały do pracy do innych gmin, a 4497 pracujących przyjeżdżało do pracy spoza gminy. Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi 1215. 16,6% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Brzeszcze pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 37,0% w przemyśle i budownictwie, 16,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja), 1,4% w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)⁵¹.

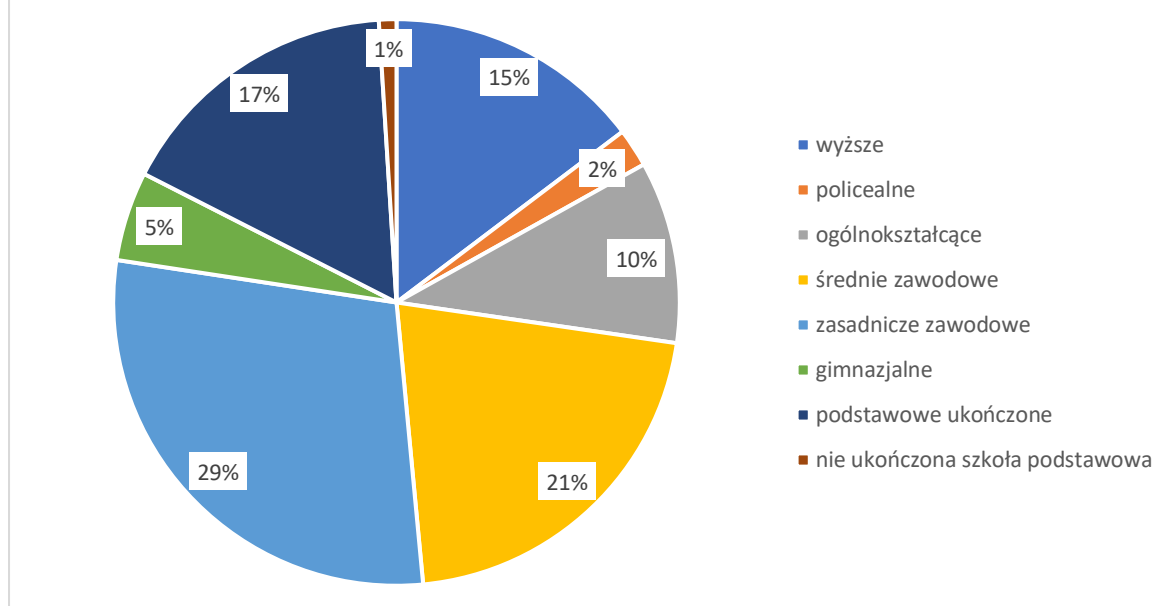
5. Edukacja i szkolnictwo

Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku poziom wykształcenia mieszkańców gminy Brzeszcze przedstawia się następująco:

⁵⁰ Strona internetowa <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>

⁵¹ Strona internetowa https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Brzeszcze

Wykres 5 Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Brzeszcze, 2011

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Brzeszcze

Wśród kobiet mieszkających w Brzeszczach największy odsetek ma wykształcenie zasadnicze zawodowe (21,9%) oraz średnie zawodowe (19,8%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (36,4%) oraz średnie zawodowe (22,7%).

Na terenie gminy Brzeszcze funkcjonuje 6 zespołów szkolno - przedszkolnych, w ramach których działa 6 szkół podstawowych i 7 przedszkoli. Szczegółowe dane dotyczące liczby uczniów i oddziałów znajdują się w tabelach poniżej⁵²

Tabela 3. Przedszkola na terenie gminy Brzeszcze

Przedszkola	Liczba dzieci	Liczba oddziałów
Przedszkola publiczne		
Przecieszyn	33	2
Zasole	61	3
Skidziń	38	2
Pod Kasztanami	117	5
Słoneczko	127	6
Żyrafa	165	7
Pod Tęczą	149	6

⁵² Opracowanie własne na podstawie danych z „Raport o stanie gminy Brzeszcze w 2020 roku”

Przedszkola niepubliczne		
im. Dzieciątka Jezus w Brzeszczach	34	2
Iskierka w Brzeszczach	67	3
ogółem	791	36

Tabela 4. Szkoły podstawowe na terenie gminy Brzeszcze

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba klas
ZSP nr 4 Brzeszcze	397	21
ZSP nr 5 Brzeszcze	527	29
ZSP nr 6 Jawiszowice	409	18
ZSP nr 1 Przecieszyn	95	7
ZSP nr 3 Skidziń	95	7
SZP nr 2 Zasole	61	5
Ogółem	1584	87

Ponadto, na terenie gminy Brzeszcze funkcjonuje:

- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
- Powiatowy Zespół nr 6 Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących, w ramach którego działa 1 liceum ogólnokształcące, 1 technikum kształcące w zawodach technik logistyk i technik weterynarii oraz 1 branżowa szkoła zawodowa I stopnia (wielozawodowa).

W 2020 roku w Powiatowym Zespole nr 6 Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących uczyło się 275 osób⁵³. Wydatki na oświatę stanowią przeważającą część budżetu gminy. Na przestrzeni ostatnich 3 lat widoczny jest ich wzrost. W 2018 roku wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 25,1 mln złotych, w 2019 roku – 28,8 mln złotych, a w 2020 roku – 30 mln złotych⁵⁴.

6. Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w 2020 roku w Brzeszczach było 7 766 nieruchomości mieszkalnych. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 366 mieszkań. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa małopolskiego oraz nieznacznie

⁵³ „Raport o stanie powiatu oświęcimskiego w 2020 roku”

⁵⁴ Strona internetowa <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>

mniej niż od średniej dla całej Polski. W 2020 roku do użytku oddano 47 mieszkań.

W przeliczeniu na każdych 1000 mieszkańców jest to 2,23 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa małopolskiego oraz od średniej dla całej Polski.⁵⁵

Liczba lokali mieszkalnych z zasobu komunalnego gminy w budynkach stanowiących własność wspólnot mieszkaniowych wynosiła 140. Liczba lokali mieszkalnych w budynkach stanowiących wyłączną własność gminy Brzeszcze – 25, w tym 11 lokali z najmem socjalnym. Powierzchnia użytkowa wymienionych powyżej lokali mieszkalnych (wraz z pomieszczeniami przynależnymi) wynosi 8 661,13 m². Wszystkie mieszkania posiadają dostęp do bieżącej wody i do miejskiej sieci ciepłowniczej (lub posiadają własną kotłownię będącą źródłem ciepła).⁵⁶

Szczegółowe dane dotyczące gospodarki mieszkaniowej w 3 ostatnich latach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zasoby mieszkaniowe gminy Brzeszcze⁵⁷

wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba mieszkań ogółem	7 703	7 766	7 809
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	79,9	80,2	80,4
Liczba lokali socjalnych	11	11	11
liczba lokali mieszkalnych z zasobu komunalnego Gminy w budynkach stanowiących własność Wspólnot Mieszkaniowych ⁵⁸	148	144	140

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne w gminie Brzeszcze 99,47% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 98,67% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 96,94% mieszkań posiada łazienkę, 90,86% korzysta z centralnego ogrzewania, 72,5 z kanalizacji a 82,93% z gazu sieciowego. Na przestrzeni ostatnich 3 lat liczba korzystających z poszczególnych instalacji sanitarno-technicznych utrzymuje się na tym samym poziomie. Corocznie nieznacznie rośnie odsetek ogółu ludności korzystający z przyłączenia do kanalizacji oraz sieci gazowej.⁵⁹

⁵⁵Strona internetowa https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Brzeszcze

⁵⁶„Raport o stanie gminy Brzeszcze w 2020 roku”

⁵⁷Strona internetowa <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>

⁵⁸„Raport o stanie gminy Brzeszcze w 2020 roku”

⁵⁹Strona internetowa https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Brzeszcze

7. Kultura, sport i rekreacja

Głównym inicjatorem i realizatorem działań kulturalnych na terenie gminy Brzeszcze jest Ośrodek Kultury. Swoją działalność prowadzi w formie stałych zajęć tematycznych, różnorodnych wydarzeń, projektów, akcji, konkursów, warsztatów oraz aktywności sportowej i rekreacyjnej. W strukturach Ośrodka Kultury znajdują się 3 świetlice osiedlowe (w Zasolu, na osiedlu Szymanowskiego oraz na osiedlu Paderewskiego), 3 domy ludowe (w Wilczkowicach, w Skidzinu oraz na Borze), biblioteka publiczna z 4 filiami („Willa” w Brzeszczach, Bór, Zasole, Skidziń) z dostępem do komputerów i Internetu w każdej z nich oraz katalogiem on-line w dwóch (w bibliotece głównej oraz w „Willi”), kino „Wisła”, hala sportowa kortami tenisowymi, siłownią i ścianką wspinaczkową oraz basen „Pod Platanem” z sauną i grotą solną. Ponadto, w Ośrodku Kultury funkcjonuje Uniwersytet Trzeciego Wieku oraz 5 grup teatralnych.

W okresie epidemii COVID-19, w obliczu konieczności dostosowania się do niestandardowej sytuacji wynikającej z nałożonych ograniczeń, działalność Ośrodka Kultury została przetransferowana do sieci, co zainspirowało pracowników placówki m.in. do stworzenia bloga zakreceniwkulturze.blogspot.com o tematyce kulturalnej i podróźniczej, realizacji wydarzeń na profilu biblioteki oraz na portalu społecznościowym Facebook.

Liczba czytelników zarejestrowanych na 100 mieszkańców wyniosła 12,39. Oznacza to, że z bibliotek publicznych korzystało 12,4% mieszkańców gminy wypożyczających książki.

W 2020 roku we wszystkich bibliotekach wypożyczonych zostało 40 979 książek. Średnio, każdy czytelnik wypożyczył w ciągu roku 15 książek.⁶⁰

Ośrodek Kultury współpracuje z miejscowymi instytucjami oraz stowarzyszeniami, realizując wspólne, partnerskie przedsięwzięcia na rzecz lokalnej społeczności.

8. Opieka zdrowotna

Zadania związane z zapewnieniem podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Brzeszcze realizowane są w 4 podmiotach niepublicznych:

- NZOZ "Vita" Sp. z o.o. w Brzeszczach przy ul. Piłsudskiego 6
- NZOZ "Vita" Sp. z o.o. w Brzeszczach przy ul. Ofiar Oświęcimia 72;
- NZOZ „Zasole” w Zasolu przy ul. Kostka Jagiełły 6

⁶⁰„Raport o stanie gminy Brzeszcze w 2020 roku”

- Moja Przyjazna Poradnia Sp. z o. o. w Brzeszczach przy ul. Nosala 7

W wymienionych wyżej podmiotach znajdują się:

- 3 poradnie ogólne,
- poradnia dermatologiczna,
- 2 poradnie stomatologiczne,
- poradnia rehabilitacyjna,
- poradnia leczenia uzależnień
- dzienny oddział terapii uzależnień,
- poradnia pediatryczna,
- poradnia neurologiczna,
- poradnia laryngologiczna,
- poradnia kardiologiczna,
- poradnia okulistyczna,
- poradnia ginekologiczna,
- poradnia ortopedyczna,
- poradnia chirurgiczna,
- poradnia medycyny pracy,
- poradnia urologiczna
- pracownia rehabilitacyjna,
- pracownia RTG,
- pracownia USG,
- pracownia kardiologiczna,
- pracownia audiometryczna
- laboratorium analityczne.

Ponadto, na terenie gminy funkcjonuje:

- Zespół Ratownictwa Medycznego Podstacja w Brzeszczach przy ul. Piłsudskiego 6, wyposażony w jeden ambulans,
- NZOZ „Remedium” w Brzeszczach przy ul. Ofiar Oświęcimia 68 oferujący podstawową opiekę pielęgniariek i położnych środowiskowo-rodzinnych oraz edukację przedporodową i poporodową
- 8 aptek (7 w Brzeszczach, 1 w Zasolu).⁶¹

⁶¹„Raport o stanie gminy Brzeszcze w2020 roku”

9. Bezpieczeństwo publiczne

Nad bezpieczeństwem mieszkańców Brzeszcz oraz bezpieczeństwem i porządkiem publicznym w gminie czuwają funkcjonariusze z Komisariatu Policji w Brzeszczach oraz 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, z czego 2 jednostki należą do Krajowego Systemu Ratowniczo Gaśniczego (OSP Brzeszcze i OSP Jawiszowice).

Policja zapewnia ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ich mienia przed zachowaniami godzącymi w te dobra, ochronę bezpieczeństwa, porządku i spokoju publicznego, ochronę bezpieczeństwa w transporcie i komunikacji publicznej oraz w ruchu drogowym, wykrywanie i ściganie sprawców wykroczeń i przestępstw. W 2020 r. poziom wykrywalności przestępstw w gminie Brzeszcze wyniósł 85,23%. Policja zatrzymała 42 nietrzeźwych kierowców.

We współpracy w innymi podmiotami Policja z Brzeszcz prowadzi działania profilaktyczne, mające na celu ograniczenie i zapobieganie popełnianiu przestępstw, wykroczeń i innych zachowań kryminogennych. W 2020 r., w ramach przedsięwzięć prewencyjnych prowadzono akcje o zasięgu krajowym: „Pasy”, „Alkohol i Narkotyki”, „Stop probierz”, „Niechronieni uczestnicy ruchu drogowego”, „Bezpieczny Pieszy”, „Smog”.

W związku ze stanem epidemii COVID-19 w kraju, na terenie gminy Brzeszcze podjęto szereg działań edukacyjnych, informacyjnych oraz represyjnych, które miały na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 wśród mieszkańców. Funkcjonariusze Policji skontrolowali 16 005 osób odbywających kwarantannę lub przebywających w izolacji domowej.

Jednostki ochotniczych straży pożarnych to organizacje pozarządowe funkcjonujące w oparciu o ustawę z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach. Zadania ochotniczych straży pożarnych (OSP) wynikają z ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej. OSP ściśle współpracują z jednostkami organizacyjnymi Państwowej Straży Pożarnej oraz innymi podmiotami i instytucjami w celu zapewnienia bezpieczeństwa obywateli na terenie swojej gminy lub wspomagają sąsiednie obszary w ramach odwołów operacyjnych lub uzgodnień o pomocy wzajemnej.

Podstawowymi zadaniami ochotniczych straży pożarnych, wynikającymi m.in. z ich statutów, jest prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom, udział w akcjach ratowniczych prowadzonych w czasie pożarów oraz innych niebezpiecznych zdarzeń i klęsk, informowanie ludności o istniejących zagrożeniach, działania profilaktyczne skierowane głównie do młodzieży i dzieci oraz akcje charytatywne i wspieranie krwiodawstwa.

W 2020 roku druhowie ochotniczych straży pożarnych gminy Brzeszcze brali udział w 348 akcjach, w tym wynikających z podtopień posesji, bowiem gmina ze względu na swoje położenie pomiędzy rzekami Sołą i Wisłą, a także z uwagi na występujące szkody górnicze jest narażona na zalewanie terenu.

We współpracy z innymi podmiotami, w celu zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania COVID – 19 ochotnicze straże pożarne współuczestniczyły w dostarczaniu mieszkańcom żywności, szczególnie osobom chorym, starszym i niepełnosprawnym, dezynfekcji w budynkach użyteczności publicznej i zbiorowego zakwaterowania, organizacji lokalnego punktu szczepień.

Łączna kwota przeznaczona przez gminę Brzeszcze na działalność związaną z lokalnymi ochotniczymi strażami pożarnymi w 2020 roku wyniosła 807 857,13 zł, w tym ze źródeł zewnętrznych 110 526,99 zł.⁶²

10. Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych

10.1 Współpraca z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami⁶³

Organizacje pożytku publicznego, jako partnerzy władz samorządowych, aktywizują rozwój gminy, pobudzają aktywność i zaangażowanie mieszkańców, kształtują poczucie osobistej przynależności i zaangażowania w realizację celów społecznych oraz przyczyniają się do budowy silnej więzi między obywatelami. Stają się nie tylko wykonawcami zadań, lecz także ich inicjatorami. Powierzenie organizacjom pozarządowym zadań społecznych zwiększa efektywność i skuteczność ich realizacji, dlatego stymulowanie rozwoju III sektora leży w interesie każdego samorządu. Budowa partnerskich relacji z III sektorem oraz wspieranie aktywności pożytku publicznego stanowi istotny element polityki lokalnej samorządu. Współpraca samorządu lokalnego z organizacjami pozarządowymi jest jednym z istotnych zadań administracji samorządowej. Najważniejszą kwestią jest budowanie partnerstwa i wzmacnianie aktywności lokalnej, co zwiększa skuteczność diagnozowania i zaspokajania potrzeb mieszkańców gminy. Wszelkie działania podejmowane w zakresie partnerstwa gminy Brzeszcze z organizacjami pożytku publicznego zawierają roczne programy współpracy gminy brzeszcze z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, przyjmowane uchwałą Rady Miejskiej w Brzeszczach.

W swoich założeniach programy przewidują poprawa jakości życia mieszkańców gminy, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb, integrację podmiotów realizujących zadania publiczne, tworzenie

⁶² „Raport o stanie gminy Brzeszcze w 2020 roku”

⁶³ Tamże, s.

warunków do powstawania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnych, prezentację dorobku podmiotów działalności pożytku publicznego i promowanie ich osiągnięć, wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców gminy, rozwój wolontariatu oraz aktywne uczestnictwo seniorów w życiu społecznym.

Przedstawiciele organizacji pozarządowych na terenie gminy Brzeszcze w 2020 roku działali w następujących obszarach:

1. Edukacja, w tym edukacja ekologiczna, propagowanie działań proekologicznych:
 - Stowarzyszenie Ekologiczne Gminy Brzeszcze „BIOS”,
 - Koło Łowieckie – RYŚ,
 - Koło Łowieckie „ŻBIK”,
 - Polski Związek Hodowców Gołębia Poczтового Oddział Brzeszcze,
 - Śląski Związek Pszczelarzy w Katowicach Koło Pszczelarzy w Jawiszowicach,
 - Śląski Związek Pszczelarzy w Katowicach
 - Koło Pszczelarzy w Brzeszczach,
 - Polski Związek Wędkarski Koło Nr 121,
 - Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarności Finansowej.
2. Krzewienie kultury – propagowanie i wspieranie talentów w różnorodnych obszarach kulturalnych i społecznych:
 - Stowarzyszenie na Rzecz Gminy Brzeszcze „BRZOST”,
 - Stowarzyszenie „OBIEKTYW”,
 - Towarzystwo Kultury Alternatywnej „KURNIK”,
 - Stowarzyszenie „Wspólnota Samorządowa”,
 - Stowarzyszenie BESIDES,
 - Stowarzyszenie Przyjaciół Jawiszowic,
 - Forum Bezpartyjnych – BRZESZCZOT,
 - Związek Harcerstwa Polskiego - Harcerski Krąg Seniorów w Jawiszowicach przy związku drużyn w Brzeszczach,
 - Klub Seniora Jawiszowice,
 - Stowarzyszenie POKOLENIA – Koło Brzeszcze,
 - Klub Seniora os. Szymanowskiego w Brzeszczach,
 - Polski Związek Emerytów i Rencistów w Brzeszczach,
 - ZHP Związek Drużyn im. Szarych Szeregów w Brzeszczach,
 - Towarzystwo Charytatywne im. Ojca Pio Koło nr 6 w Jawiszowicach,

- Fundacja im. Brata Alberta – Warsztaty Terapii Zajęciowej,
- Klub Honorowych Dawców Krwi im. M. Bobrzeckiej.

3. Ochrona zdrowia:

- Miejsko-Gminne Polskie Stowarzyszenie Diabetyków,
- Stowarzyszenie Amazonek w Brzeszczach,
- Stowarzyszenie Trzeźwości i Integracji Społecznej
- Stowarzyszenie Rodziców na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych „OLIMP”.

4. Upowszechnienie kultury fizycznej i sportu na terenie gminy Brzeszcze:

- Ludowy Klub Sportowy Przecieszyn,
- Uczniowski Klub Sportowy Gminy Brzeszcze,
- Klub Sportowy „Górnik” Brzeszcze,
- Klub OYAMA KARATE,
- Szkółka Piłkarska Brzeszcze,
- Ludowy Klub Sportowy Skidziń,
- Ludowy Klub Sportowy Jawiszowice,
- Towarzystwo Wędkarskie „SAZAN”,
- Stowarzyszenie Edukacji Tanecznej i Artystycznej Klub Sportowy „Millenium”,
- Klub Sportowy „AS” Brzeszcze.

5. f. Organizacje przyparafialne:

- Domowy Kościół przy parafii Matki Bożej Bolesnej,
- Chór Canticum Novum,
- Towarzystwo Charytatywne im. Ojca Pio koło nr 6 w Jawiszowicach.

Pielęgnowaniem lokalnego folkloru oraz działalnością kulturalną zajmują się aktywnie działające na terenie gminy Koła Gospodyń Wiejskich: w Jawiszowicach, Przecieszynie, Skidzinu, Wilczkowicach, Brzeszczach i w Brzeszczach – Borze.

Partnerstwa gminy Brzeszcze z organizacjami pożytku publicznego zagwarantowało wsparcie i realizację działań w zakresie sportu, zdrowia, zajęć terapeutyczno – edukacyjnych dla dzieci z rodzin zagrożonych uzależnieniami, zajęć rehabilitacyjnych dla dzieci z niepełnosprawnościami, edukacji i kultury.

10.2 Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie Brzeszcze realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej jest instytucją odpowiedzialną przede wszystkim za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, ale także jest inicjatorem działań o charakterze pomocowym, przy jednoczesnym wzroście aktywności mieszkańców w rozwiązywaniu ich problemów i trudności życiowych, mających na celu wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego. Pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie samodzielnie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

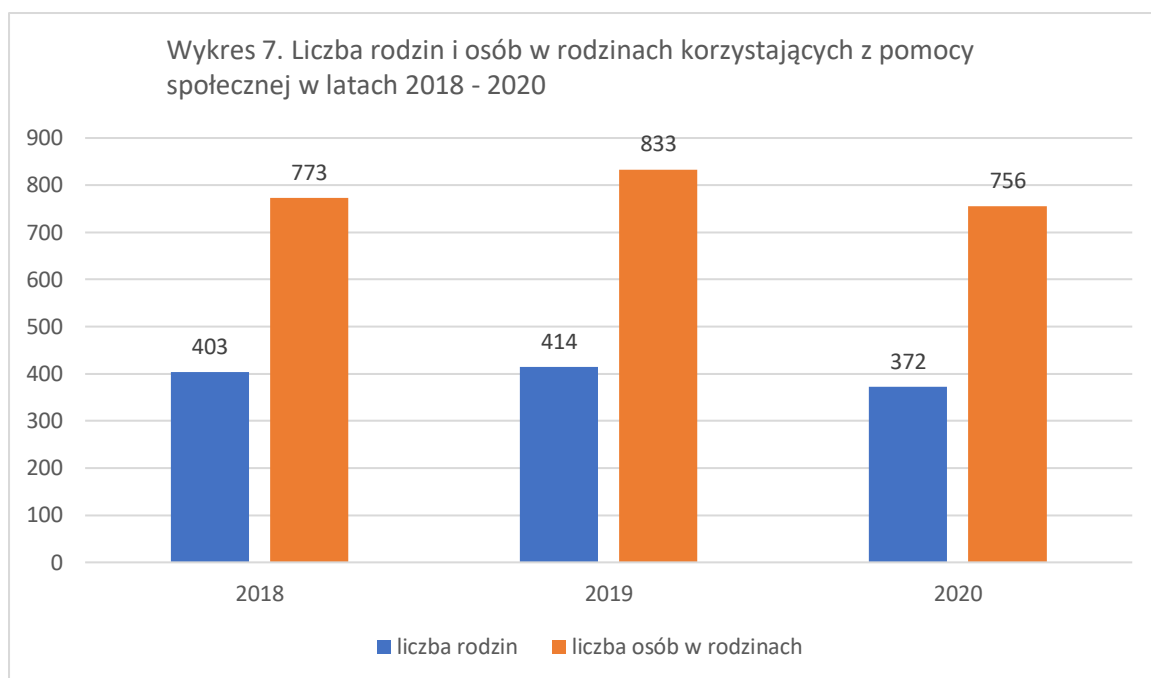
Podstawowym celem działalności Ośrodka Pomocy Społecznej jest organizacja i wykonywanie zadań z poprzez:

- systemowe i kompleksowe udzielanie wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej;
- podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem;
- ocenę zasobów jak również zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.

System działań wspomagających rodziny obejmuje różne instrumenty, zarówno finansowe jak i niefinansowe, nie tylko z zakresu pomocy społecznej, ale również z zakresu świadczeń rodzinnych, świadczeń wychowawczych, pomocy osobom uprawnionym do alimentów, dodatków mieszkaniowych, wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pomocy materialnej dla uczniów.

Na koniec 2020 roku, w Ośrodku Pomocy Społecznej w Brzeszczach zatrudnione były 44 osoby (stan na 31.12.2020 r.). W ramach umów cywilnoprawnych do realizacji zadań statutowych angażowane były 2 podmioty: psycholog oraz obsługa informatyczna.

Pomocą społeczną w gminie Brzeszcze w 2020 roku objęte były 372 rodziny tj. 756 osób w tych rodzinach. W stosunku do liczby mieszkańców gminy, wynoszącej według stanu na 31 grudnia 2020 r. 20 807 osób, liczba klientów pomocy społecznej stanowi 3,63% i jest nieco mniejsza w porównaniu do dwóch poprzednich lat, kiedy to wyniosła w 2019 r. – 3,96% (414 rodzin, tj. 833 osoby), a w 2018 r. – 3,65% (403 rodziny, tj. 773 osoby). Szczegółowe dane prezentuje poniższy wykres oraz tabela 6.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej 2020

Tabela 6. Liczba rodzin objętych pomocą OPS Brzeszcze w latach 2018-2020⁶⁴

RODZINY OBJĘTE POMOCĄ SPOŁĘCZNĄ			
Wyszczególnienie	2020	2019	2018
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną ogółem	372	414	403
w tym:			
liczba rodzin objętych pomocą finansową i rzeczową	174	172	205
liczba rodzin objętych wyłącznie pracą socjalną	198	242	198
liczba zawartych kontraktów socjalnych	24	30	56

⁶⁴ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzeszczach za rok 2020

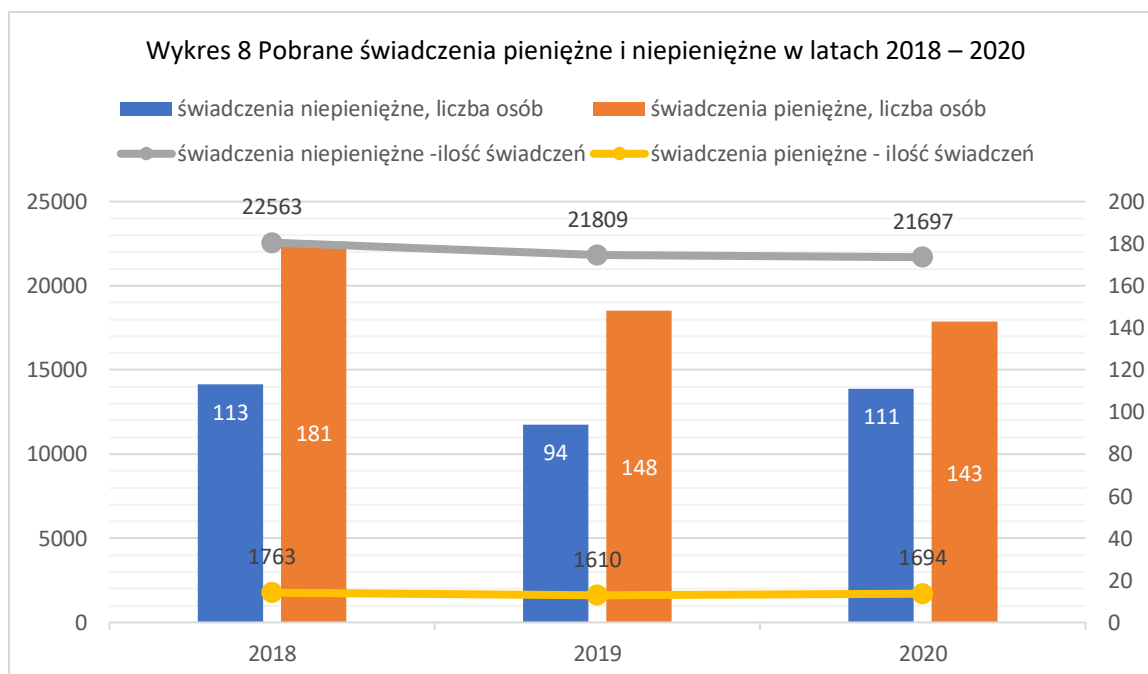
Z pomocy społecznej w 2020 roku najliczniej korzystały jednoosobowe gospodarstwa domowe, następnie rodziny emerytów i rencistów, a dalej rodziny z 1 dzieckiem. W gminie Brzeszcze, najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną w 2020 roku były kolejno: długotrwała lub ciężka choroba – 138; niepełnosprawność – 99; ubóstwo – 97; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 72; bezrobocie – 46. Analizując dane z lat 2018 – 2020 widać, że główne powody ubiegania się o pomoc mieszkańców gminy Brzeszcze pozostają te same. Szczegółowe dane dotyczące powodów ubiegania się o wsparcie z pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich lat 2018 – 2020 znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 7. Powody ubiegania się o pomoc społeczną

POWODY UBIEGANIA SIĘ O POMOC SPOŁECZNĄ			
Rodziny	Liczba rodzin		
	2020	2019	2018
Ubóstwo	97	95	118
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	26	20	23
Bezrobocie	46	28	43
Niepełnosprawność	99	91	112
Długotrwała lub ciężka choroba	138	132	160
Przemoc w rodzinie	6	2	4
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	20	19	15
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	72	85	106
Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	0	0

Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	0	0
Alkoholizm	42	37	33
Narkomania	2	2	4
Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	5	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

W 2020 roku OPS Brzeszcze udzielił łącznie 1694 świadczeń pieniężnych dla 143 klientów i 21 697 świadczeń niepieniężnych dla 111 klientów. Na przestrzeni ostatnich lat widać tendencję spadkową w liczbie osób pobierających świadczenia pieniężne.

Opracowanie własne na podstawie Ocena zasobów pomocy społecznej w 2018, 2019, 2020.

Świadczenia w formie niepieniężnej stanowią dużą część pomocy oferowanej klientom przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzeszczach. Podstawą tej pomocy jest praca socjalna świadczona na rzecz klientów. W gminie Brzeszcze na wysokim poziomie utrzymuje się wskaźnik pracy socjalnej, tj. stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do liczby rodzin, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100 %.

Tabela 10. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Brzeszcze w latach 2018 – 2020

	2018	2019	2020
--	------	------	------

Wskaźnik pracy socjalnej	183,90%	234,30%	203,45%
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	205	172	174
Praca socjalna ogółem	377	403	354

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej 2020

10.3 Inne zasoby gminne działające w obszarze rozwiązywania problemów społecznych

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących pomocy, ale także pomoc świadczona przez instytucje inne niż Ośrodek Pomocy Społecznej. W gminie Brzeszcze funkcjonują ośrodki wsparcia oraz placówka wsparcia dziennego:

- Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Kętach filia Brzeszcze, typ AB, dla 13 osób,
- Schronisko dla osób bezdomnych w Ośrodku Pomocy Społecznej dla 21 osób, w tym dla 19 mężczyzn i 2 kobiet,
- Dzienny Dom Senior+ w Jawiszowicach dla 15 osób
- Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza w Jawiszowicach dla 15 dzieci

Ponadto, w gminie Brzeszcze działają:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Punkt Konsultacyjno – Terapeutyczny (funkcjonujący w strukturze Urzędu Gminy)
- Punkt wsparcia i informacji dla osób uwikłanych w przemoc (funkcjonujący w strukturze Ośrodka Pomocy Społecznej)
- Rodzinny Dom Seniora „Słoneczna Jesień”

Dokumenty programowe wyznaczające długofalowe przedsięwzięcia mające na celu osiągnięcie zmian na rzecz zapewnienia mieszkańcom warunków przeciwdziałających marginalizacji i wykluczeniu to głównie:

- strategia rozwiązywania problemów społecznych
- program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie
- program wspierania rodziny
- program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii

III. Diagnoza problemów społecznych z perspektywy społeczności lokalnej oraz specjalistów działających w obszarze rozwiązywania problemów społecznych

Wśród mieszkańców gminy Brzeszcze oraz wśród osób zajmujących się na jej terenie działalnością w obszarze rozwiązywania problemów społecznych zostały przeprowadzone badania mające na celu identyfikację problemów społecznych, określenie ich przyczyn oraz skali występowania w gminie.

Badania miały formę ankiet, wywiadów pogłębionych oraz wywiadów zogniskowanych.

Wywiady pogłębione przeprowadzone zostały ze specjalistami zawodowo związanymi ze świadczeniem pracy socjalnej oraz asystencji rodzinnej, z profilaktyką, terapią i leczeniem uzależnień, świadczeniem wsparcia na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi, realizacją usług opiekuńczych, a także pracujących ze społecznością szkolną. W badaniu uczestniczyło wzięło 25 osób. Wybrana grupa respondentów posiada wiedzę adekwatną do analizy problematyki, a przeprowadzone z nimi wywiady pozwoliły na zebranie pogłębionych i szczegółowych informacji jakościowych.

Wywiady zogniskowane zrealizowano z rodzicami przeżywającymi trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz z osobami bezdomnymi. Badaniem objętych zostało 14 osób.

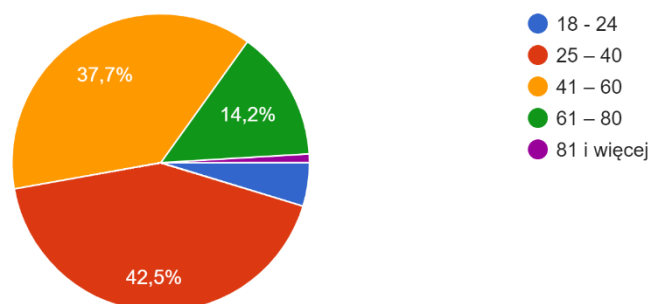
Badanie ankietowe zostało wykonane metodą zbierania danych i informacji, w której respondenci wypełniali ankietę dostępną w formie elektronicznej (CAWI). Link do ankiety zamieszczony był na stronie internetowej gminy Brzeszcze oraz Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzeszczach i dostępny w okresie od..... do.... W badaniu wzięło udział 106 osób. Wyniki ankiet przedstawiono w ujęciu procentowym dla czytelnego zaprezentowania skali. W formularzu zastosowano pytania wielokrotnego wyboru, w tym z opcją „inne” w kafeterii do uzupełnienia przez osobę odpowiadającą na pytania. Z uwagi na zastosowanie pytań wielokrotnego wyboru suma nie jest równa 100%.

1. Wyniki badań ankietowych

Wśród respondentów badania większość stanowiły kobiety (80,2%). 42,5 % badanych to osoby w wieku 25-40 lat , 37,7% osoby w wieku 41-60 lat, a 14,2% w wieku 61-80. Nieznaczny odsetek stanowiły osoby w wieku 18-24 lata oraz więcej niż 81 lat.

Wiek

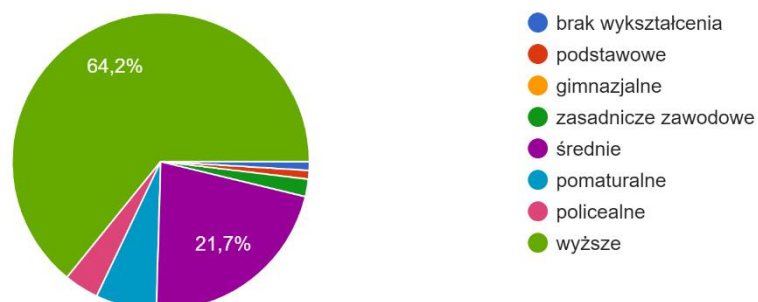
106 odpowiedzi

Wykształcenie ankietowanych w przewadze wyższe (64,2%) oraz średnie (21,7%). Respondenci to głównie osoby aktywne zawodowo (75,5%), natomiast 15,1 % stanowiły osoby na emeryturze/rencie. Głównym źródłem utrzymania ankietowanych była praca w oparciu o umowę o pracę/umowę cywilnoprawną (77,4%). 15,1 % pytanym utrzymuje się z emerytury lub renty. Dokładne dane przedstawiają wykresy poniżej.

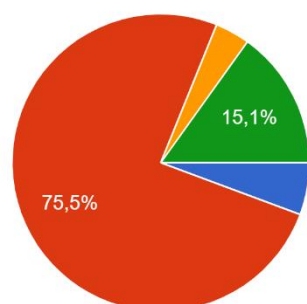
Wykształcenie

106 odpowiedzi

Status zawodowy

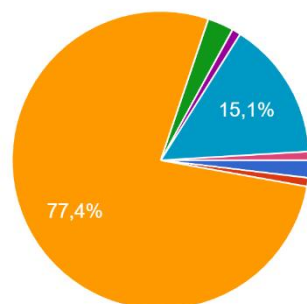
106 odpowiedzi

- uczeń/student
- pracujący
- niepracujący / bezrobotny
- emeryt/rencista

Główne źródło utrzymania gospodarstwa domowego

106 odpowiedzi

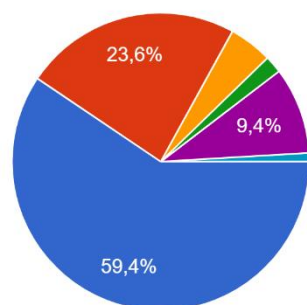

- własna działalność gospodarcza
- własne gospodarstwo rolne
- praca w oparciu o umowę o pracę / umowę cywilnoprawną
- praca sezonowa/dorywcza/"na czarno"
- zasilek dla bezrobotnych
- emerytura/renta
- Świadczenie

W badaniu wzięli udział mieszkańcy wszystkich sołectw gminy. Największą grupę stanowiły osoby z miasta Brzeszcze (59,4%) i sołectwa Jawiszowice (23,6%). 9,4% stanowili mieszkańcy sołectwa Przecieszyn, a mniej niż 1% mieszkańcy Zasola, Skidzinia i Wilczkowic.

Miejsce zamieszkania

106 odpowiedzi

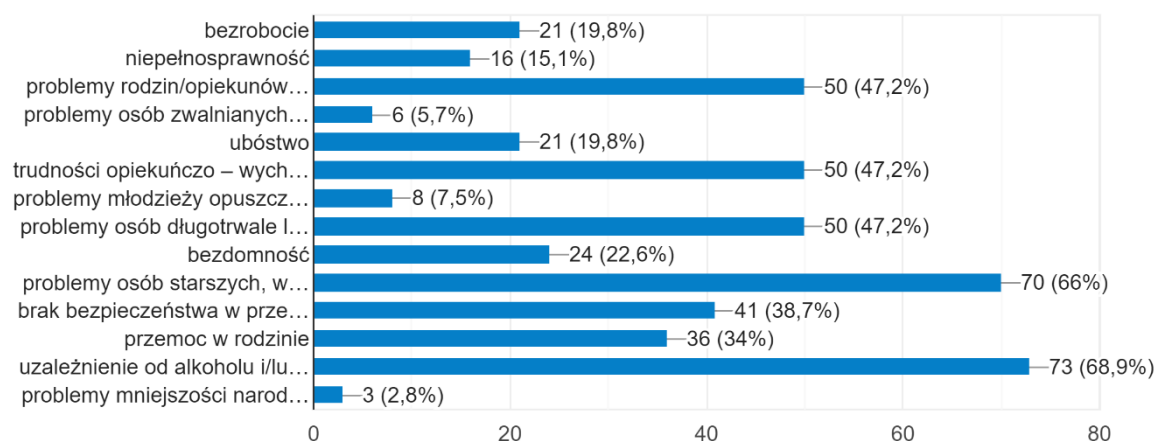
- miasto Brzeszcze
- sołectwo Jawiszowice
- sołectwo Skidziń
- sołectwo Wilczkowice
- sołectwo Przecieszyn
- sołectwo Zasole

Dwa pierwsze pytania dotyczyły najbardziej nasilonych problemów społecznych oraz grup społecznych najbardziej potrzebujących pomocy i wsparcia. Ankietowani odpowiadali, że ich zdaniem, na terenie gminy Brzeszcze, najbardziej nasilonym problemem jest **uzależnienie od alkoholu i/lub narkotyków** (68,9%), a także **problemy osób starszych, w tym starszych samotnych** (66%). Często wskazywano również na **problemy osób długotrwale lub ciężko chorych, w tym chorych psychicznie, problemy rodziców/opiekunów osób z niepełnosprawnościami** oraz na **trudności opiekuńczo – wychowawcze rodzin z dziećmi** (w każdym przypadku było to 42,7% odpowiedzi). Wyraźnie zaznaczył się też problem **braku bezpieczeństwa w przestrzeni miejskiej** (38,7%) oraz **przemocy domowej** (34%). Szczegółowe dane prezentuje wykres 1. Część ankietowanych, poza katalogiem podała takie problemy jak: „mało miejsc integracji społecznej”, „brak zaufania mieszkańców do instytucji publicznych”, „bardzo duża liczba uczniów w szkołach (Brzeszcze i Jawiszowice)”, „zbyt mało mieszkań socjalnych”, „brak poczucia wspólnoty pośród mieszkańców, sąsiadów”, „dramatycznie niska świadomość podstawowej profilaktyki zdrowotnej: aktywność fizyczna i zdrowe żywienie (...) brak edukacji młodego pokolenia w kierunku świadomości żywieniowej”, „brak kanalizacji”, „brak bezpiecznej drogi do szkoły w Jawiszowicach”, „samotność nastolatków, brak umiejętności radzenia sobie z problemami (autodestrukcja)”, „samotność osób starszych, brak miejsc opieki dla osób starszych i samotnych”, „brak integracji społecznej”, „zła opieka zdrowotna”.

Wykres 1

1.Które z wymienionych poniżej problemów społecznych są, Pani/Pana zdaniem, najbardziej nasilone w gminie Brzeszcze? Proszę zaznaczyć 5 odpowiedzi.

106 odpowiedzi

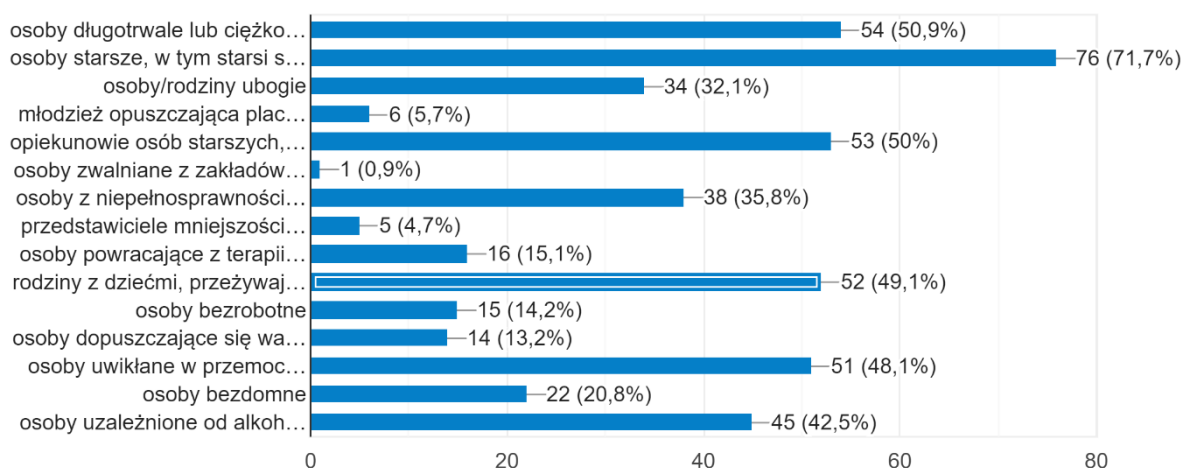

Na pytanie, które z wymienionych w katalogu grup społecznych najbardziej potrzebują pomocy, uczestnicy badania najczęściej (71,1%) wskazują na osoby starsze i starsze samotne. Kolejne, również licznie wymieniane grupy to osoby długotrwale lub ciężko chore, w tym chore psychicznie (50,9%), opiekunowie osób starszych, chorych i niepełnosprawnych (50%), rodziny z dziećmi przeżywające trudności wychowawcze (49,1%) i osoby uwikłane w przemoc domową (48,1%). Szczegółowe dane przedstawia wykres 2. W kategorii „inne” wpisano m.in.: „pomagacze – osoby pracujące z osobami wymagającymi pomocy i wsparcia”.

Wykres 2

2. Które z wymienionych poniżej grup społecznych, Pani/Pana zdaniem, najbardziej potrzebują pomocy i wsparcia w gminie Brzeszcze? Proszę zaznaczyć 5 odpowiedzi.

106 odpowiedzi

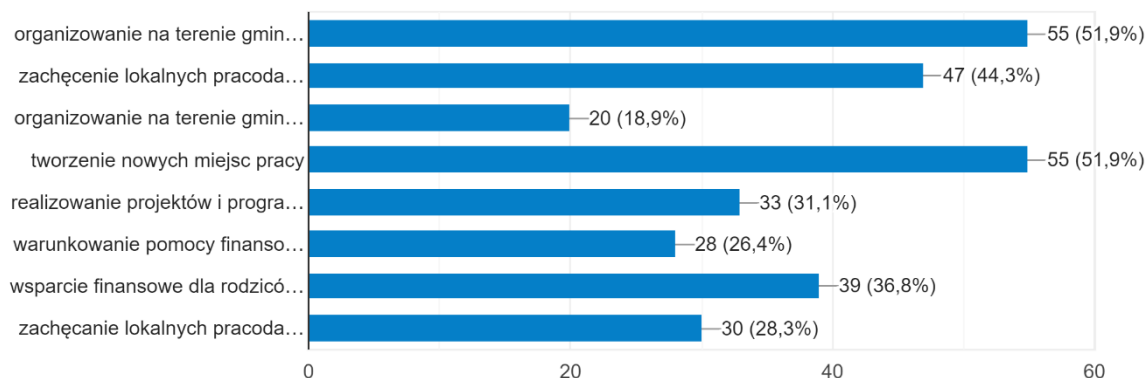
Kolejne pytanie dotyczyło propozycji działań, które zdaniem respondentów mogłyby wpłynąć na poprawę sytuacji osób i rodzin, zmagających się z różnymi problemami, z którymi nie mogą sobie poradzić przy wykorzystaniu własnych zasobów i możliwości.

W odniesieniu do osób bezrobotnych, ankietowani najczęściej wskazali na organizowanie na terenie gminy zatrudnienia współfinansowanego przez urząd pracy, tj.: prace społecznie użyteczne, prace interwencyjne, roboty publiczne (51,9%) oraz tworzenie nowych miejsc pracy (51,9%). Znaczna część odpowiedzi (44,3%) sugerowała zachęcanie lokalnych pracodawców do realizacji w swoich firmach zatrudnienia wspieranego, w tym staży zawodowych. Szczegółowe dane prezentuje wykres 3. W kategorii „inne” pojawiły się m.in.: „przedłużenie pracy przedszkoli; powinny być otwarte do godziny 18”, „stworzenie spółdzielni socjalnej”.

Wykres 3

3. Jakie, Pani/Pana zdaniem, należałoby podjąć działania w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych w gminie Brzeszcze?(proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

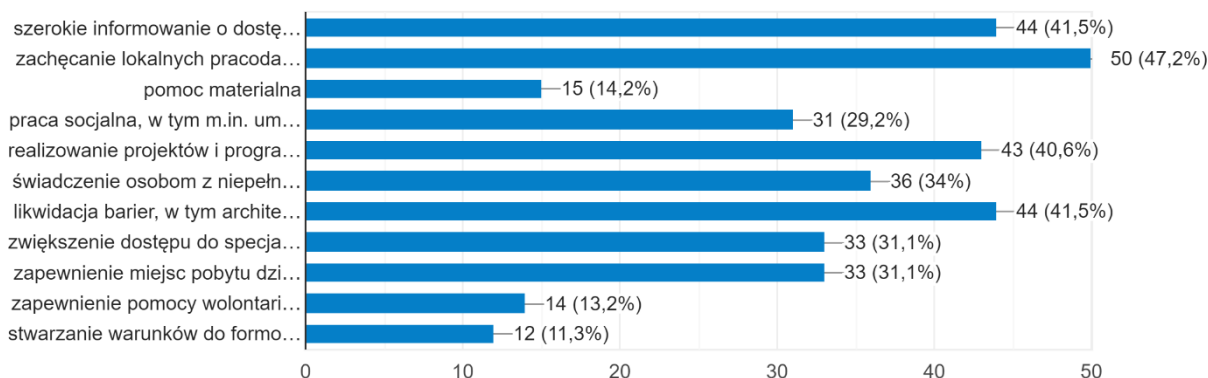
106 odpowiedzi

Sytuację osób niepełnosprawnych, zdaniem ankietowanych, mogłoby poprawić zachęcenie lokalnych pracodawców do zatrudniania osób z niepełnosprawnościami (47,2%), szerokie informowanie o dostępnych formach pomocy (w tym o wsparciu materialnym, usługowym, technicznym i instytucjonalnym dla osób z niepełnosprawnościami) oraz likwidacja barier, w tym architektonicznych i komunikacyjnych w przestrzeni publicznej (41,5%). Często (40,6 %) wskazywano także na realizowanie w gminie projektów i programów adresowanych do osób z niepełnosprawnościami np. asystent osobisty osoby niepełnosprawnej. Wykres 4 obrazuje procentowy rozkład odpowiedzi. W kategorii „inne” pojawiły się propozycje: „zwiększenie ilości godzin usług opiekuńczych”, „szkoła Montessorii dostosowana dla dzieci niepełnosprawnych”, „stworzenie miejsca, stowarzyszenia osób (wolontariuszy), którzy chętnie poświęcą czas osobom niepełnosprawnym, wymagającym wsparcia”; „pomoc finansowa, lokalowa stowarzyszeniom; budynek z lokalami dla stowarzyszeń i organizacji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi oraz seniorami z dostępem do urządzeń sanitarnych oraz wi-fi”; „pomoc opiekunom osób z niepełnosprawnościami (...)”

Wykres 4

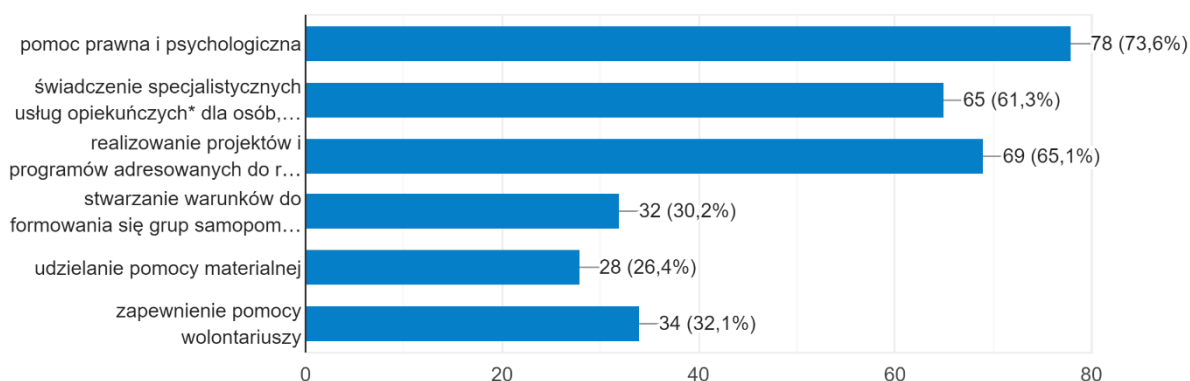
4. Jakie, Pani/Pana zdaniem, należałoby podjąć działania w celu poprawy sytuacji osób z niepełnosprawnościami w gminie Brzeszcze? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
106 odpowiedzi

Odnosząc się do rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami, uczestnicy badania najczęściej uznają (73,6%), że na poprawę sytuacji tej grupy społecznej wpływ może mieć pomoc prawna i psychologiczna. Ponadto wskazywano na znaczenie realizacji w gminie projektów i programów adresowanych do rodziców/opiekunów osób z niepełnosprawnościami np. opieka wytchnieniowa (65,1%) oraz na świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla ich podopiecznych (61,3%). Wykres 5 prezentuje wszystkie dane. W kategorii „inne” lokowano propozycje, m.in.: „lepsza opieka nad dziećmi z niepełnosprawnościami w szkołach”, „opieka wolontariuszy”, „faktyczny cykliczny dostęp do świadczeń specjalistycznych”, „(...) działania zmierzające do aktywizacji mieszkańców gminy do pomocy”, „grupa wsparcia dla rodzin osób niepełnosprawnych”, „dotacje na wyjazdy rehabilitacyjne”.

Wykres 5

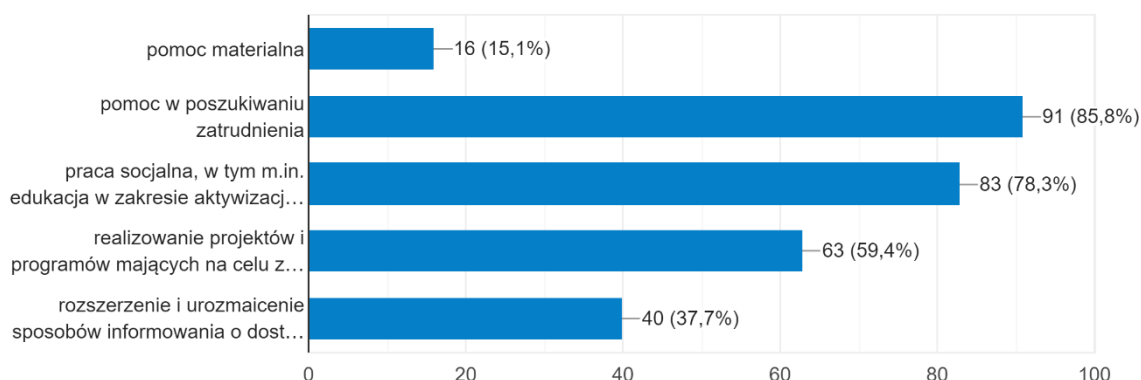
5. Jakie, Pani/Pana zdaniem, należałoby podjąć działania w celu poprawy sytuacji rodzin/opiekunów osób z niepełnosprawnościami ...e? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
106 odpowiedzi

Dla poprawy sytuacji osób ubogich w gminie Brzeszcze, respondenci najczęściej (85,5%) proponują pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia. Znaczna część odpowiedzi (78,3%) wskazywała także na wsparcie w formie szeroko pojętej pracy socjalnej, w tym m.in. edukacja w zakresie aktywizacji zawodowej, uzależnień, gospodarowania budżetem domowym. Trzecią sugerowaną najczęściej (59,4%) propozycją była realizacja programów i projektów na rzecz osób ubogich mająca na celu zaspokojenie ich podstawowych potrzeb życiowych. Dane szczegółowo przedstawia wykres 6. Odpowiedzi, które respondenci wpisali w kategorii „inne” mieszczą się w katalogu wymienionym do powyższego pytania.

Wykres 6

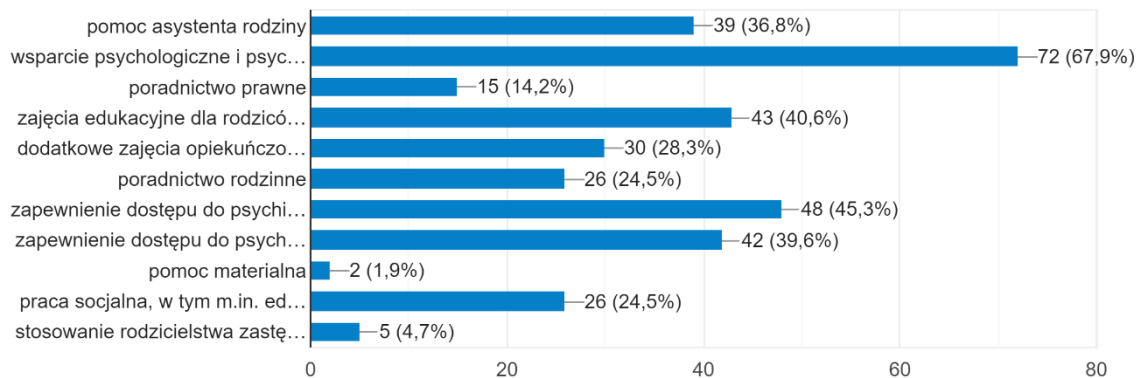
6. Jakie, Pani/Pana zdaniem, należałoby podjąć działania w celu poprawy sytuacji osób/rodzin ubogich w gminie Brzeszcze? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
106 odpowiedzi

Zdaniem respondentów, na poprawę sytuacji rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze z dziećmi wpływ mogłoby mieć odpowiednio: wsparcie psychologiczne i psychoterapeutyczne (67,9%), zapewnienie dostępu do psychiatrii dziecięcego (45,3%) i psychologa dziecięcego (39,6%), zajęcia edukacyjne dla rodziców, np. warsztaty, prelekcje (40,6%), a także pomoc asystenta rodziny (36,8%). Dokładny udział procentowy odpowiedzi prezentuje wykres 7. W kategorii „inne” powtarzała się dostępność psychiatrii dziecięcego, wykwalifikowanego psychologa i terapeuty.

Wykres 7

7. Jakie, Pani/Pana zdaniem, należałoby podjąć działania w celu poprawy sytuacji rodzin z dziećmi, przeżywających trudności opiekuńczo – wychowaw...? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
106 odpowiedzi

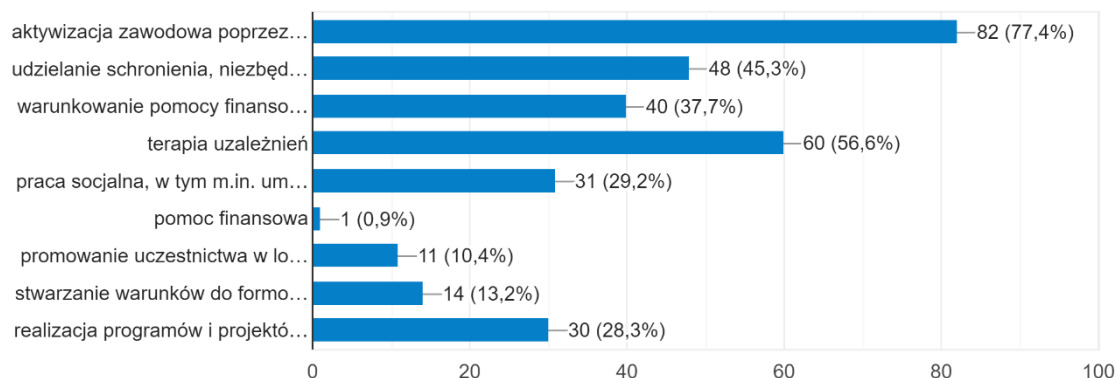

Działania proponowane przez uczestników badania dla poprawy sytuacji osób bezdomnych, to głównie aktywizacja zawodowa poprzez angażowanie tych osób do zatrudnienia wspieranego, takiego jak prace społecznie użyteczne, prace interwencyjne, roboty publiczne, staże zawodowe (77,4%). Równie często ankietowani w swoich odpowiedziach sugerowali terapię uzależnień (56,6%) oraz udzielenie schronienia, niezbędnego ubrania i posiłku (45,3%). Rzadziej, ale wciąż wyraźnie (37,7%) respondenci zaznaczali warunkowanie pomocy finansowej z instytucji podejmowaniem aktywizacji zawodowej i utrzymywaniem abstynencji przez osoby borykając się z problemem bezdomności. Szczegółowe dane znajdują się na poniższym wykresie. Odpowiedzi, które respondenci wpisali w kategorii „inne” mieszczą się w katalogu wymienionym do powyższego pytania.

Wykres 8

8. Jakie, Pani/Pana zdaniem, należałoby podjąć działania w celu poprawy sytuacji osób bezdomnych w gminie Brzeszcze? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

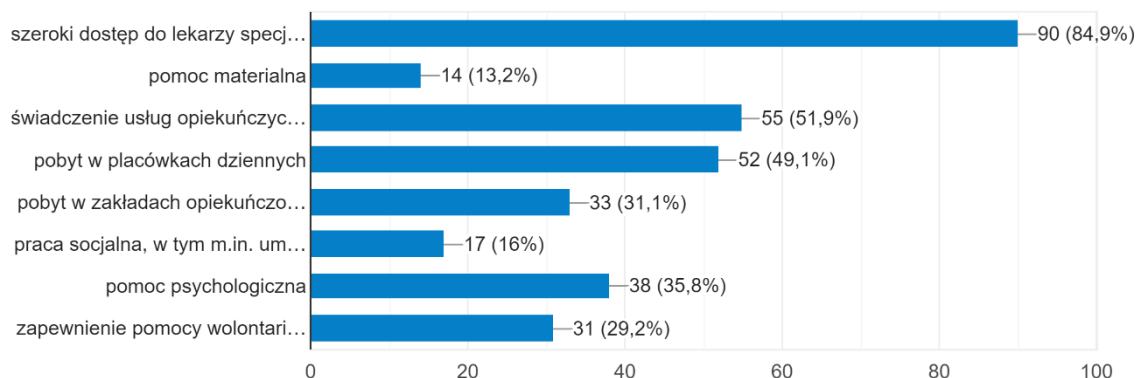
106 odpowiedzi

W stosunku do sytuacji osób długotrwale lub ciężko chorych, w tym chorych psychicznie, uczestnicy badania w znaczącej większości (84,9%) podawali szeroki dostęp do lekarzy specjalistów i rehabilitacji medycznej. Pozostałe, najczęściej wybierane odpowiedzi to świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych (51,9%) oraz pobyt w dziennych placówkach wsparcia (49,1%). Rzadziej wybierano odpowiedzi takie jak pobyt w zakładach opiekuńczo – leczniczych (31,1%), czy pomoc materialna (13,2%). Szczegółowe dane prezentuje wykres 9. W kategorii inne znalazły się takie odpowiedzi jak: „hospicjum domowe na terenie gminy”; „lekarz psychiatra zatrudniony na terenie naszej Gminy w tym wizyty domowe” oraz inne, które wpisują się w kategorie uwzględnione pod pytaniem.

Wykres 9

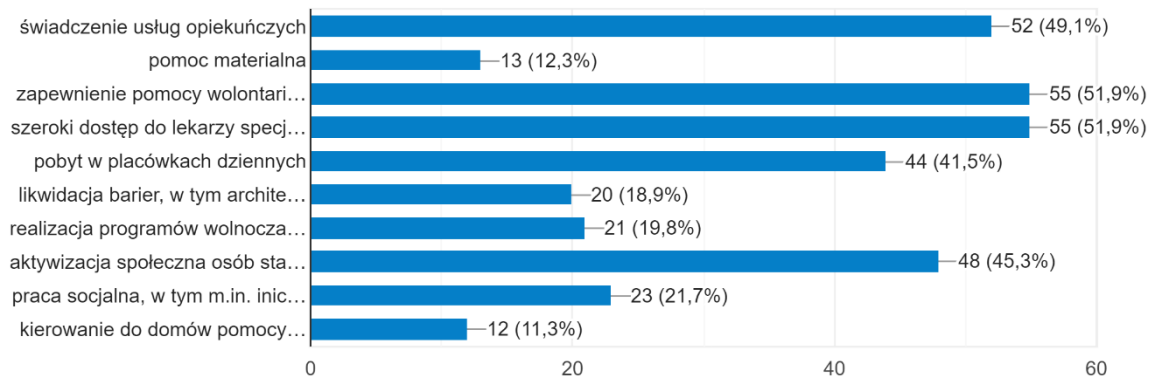
9. Jakie, Pani/Pana zdaniem, należałoby podjąć działania w celu poprawy sytuacji osób długotrwale lub ciężko chorych, w tym chorych ...ze? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
106 odpowiedzi

Na poprawę sytuacji osób starszych na terenie naszej gminy, według respondentów wpływ może mieć szeroki dostęp do lekarzy specjalistów i rehabilitacji medycznej (51,9%), zapewnienie pomocy wolontariuszy (51,9%), a także świadczenie usług opiekuńczych (49,1%). Stosunkowo dużo odpowiedzi wskazywało na aktywizację społeczną osób starszych (45,3%) oraz pobyt w placówkach wsparcia dziennego (41,5%). Najrzadziej wymieniano pomoc materialną i kierowanie do domów pomocy społecznej. Wykres 10 przedstawia dane szczegółowo. Odpowiedzi, które dodano w kategorii „inne” w większości mieszczą się w kategoriach głównych do pytania, niemniej jednak zaproponowano „stworzenie miejsca, stowarzyszenia osób (wolontariuszy), którzy chętnie poświęcą czas osobom wymagającym wsparcia”.

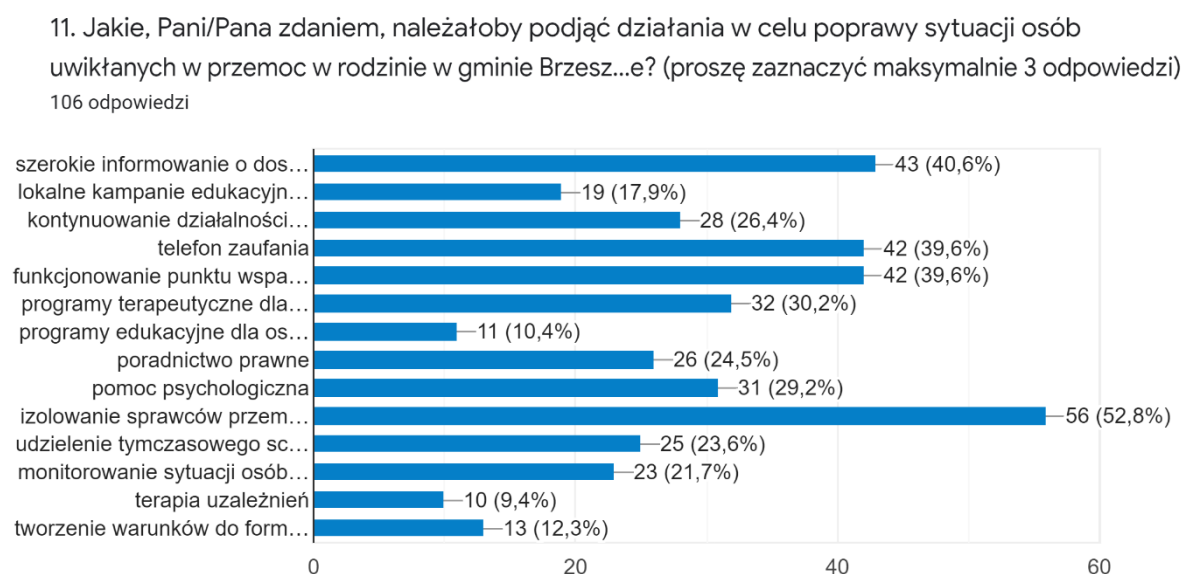
Wykres 10

10. Jakie, Pani/Pana zdaniem, należałoby podjąć działania w celu poprawy sytuacji osób starszych, w tym starszych samotnych w gminie Brzeszcze? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
106 odpowiedzi

W celu poprawy sytuacji osób uwikłanych w przemoc 52,8% odpowiedzi ankietowanych wskazuje na izolowanie sprawców przemocy od ofiar, 40,6 % wskazuje na szerokie informowanie o dostępnych formach wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc, po 39,6% na telefon zaufania i funkcjonowanie punktu wsparcia. W kategorii „inne” znalazły się propozycje: „edukacja dzieci w szkołach, uwrażliwianie nauczycieli na problem przemocy w domu”; „programy skierowane do świadków przemocy, w tym do dzieci, młodzieży (niebieskie lekcje, warsztaty połączone z wyjazdami)”.

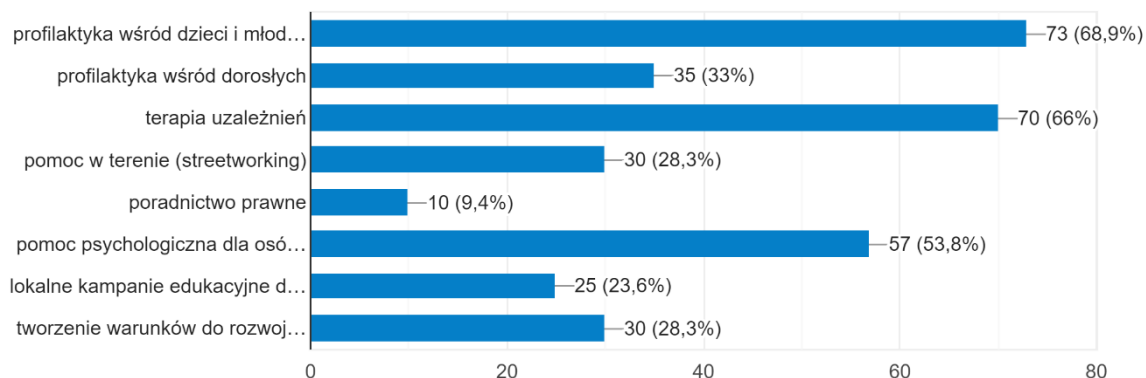
Wykres 11

Wobec osób uzależnionych w gminie Brzeszcze badani, jako propozycje poprawy sytuacji tej grupy społecznej najczęściej wybierali odpowiedzi dotyczące profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (68,9%), terapii uzależnień (66%) oraz pomocy psychologicznej dla osób zagrożonych uzależnieniem (53,8%). Najrzadziej wskazywano poradnictwo prawne. Dokładne dane przedstawia wykres 12. W kategorii „inne” pojawiały się propozycje: „(...) wspieranie innych zainteresowań u dzieci, jak np. sport, gry na instrumencie, wszelakie formy sztuki (...)", „ograniczenie punktów sprzedaży alkoholu”.

Wykres 12

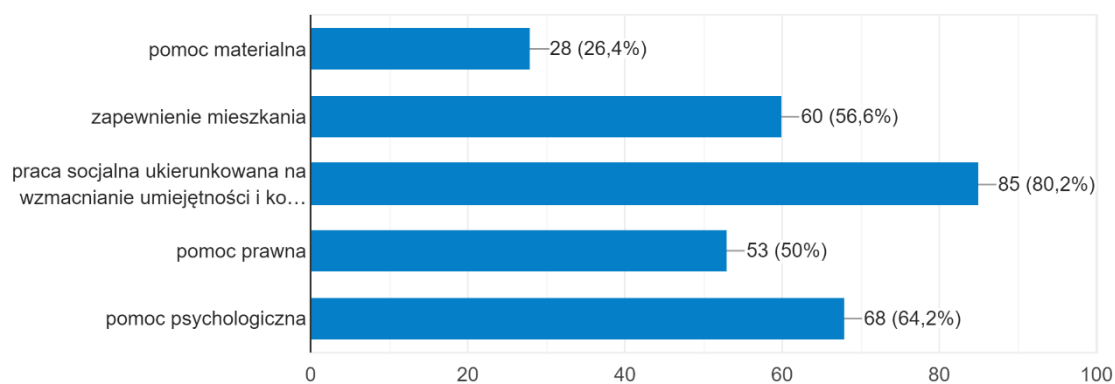
12. Jakie, Pani/Pana zdaniem, należałoby podjąć działania w celu poprawy sytuacji osób uzależnionych od alkoholu i/lub narkotyków w gm...ze? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
106 odpowiedzi

W odniesieniu do młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze, anketowani uznają, że istotna jest praca socjalna ukierunkowana na wzmacnianie umiejętności i kompetencji społecznych i zawodowych, umożliwienie dostępu do pomocy finansowej i rzeczowej oraz do uczestnictwa w życiu społecznym (80,2%). Ponadto wskazują na pomoc psychologiczną (64,2%) i zapewnienie mieszkania (56,6%). Wykres 13 przedstawia szczegółowo rozkład odpowiedzi. W kategorii „inne” badani wpisali m.in.: „asystent pomagający w adaptacji i nabyciu pełnej samodzielności”; „organizowanie na terenie gminy miejsc pracy”.

Wykres 13

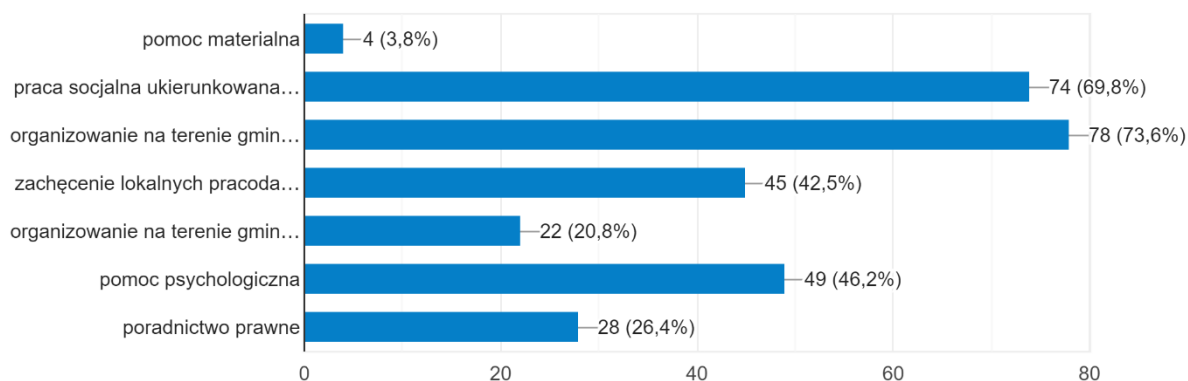
13. Jakie, Pani/Pana zdaniem, należałoby podjąć działania w celu poprawy sytuacji młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcz...? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
106 odpowiedzi

Respondenci, w odpowiedzi na pytanie dotyczące propozycji działań adresowanych do osób zwalnianych z zakładów karnych najczęściej sugerowali, że pomocne w adaptacji w środowisku mogłoby być organizowanie na terenie gminy zatrudnienia dotowanego z budżetu państwa, tj.: prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych i robót publicznych (73,6%). Drugim najczęściej proponowanym działaniem była praca socjalna ukierunkowana na wzmocnienie umiejętności i kompetencji społecznych i zawodowych, umożliwienie dostępu do pomocy finansowej, rzeczowej oraz do uczestnictwa w życiu społecznym (69,8%). Ankietowani często wskazywali także pomoc psychologiczną (46,2%) oraz zachęcenie lokalnych pracodawców do realizacji w swoich firmach zatrudnienia finansowanego przez urząd pracy. Szczegółowe dane przedstawia poniższy wykres. Odpowiedzi w kategorii „inne” to m.in.: „pomoc w znalezieniu mieszkania”; „tworzenie grup wsparcia”.

Wykres 14

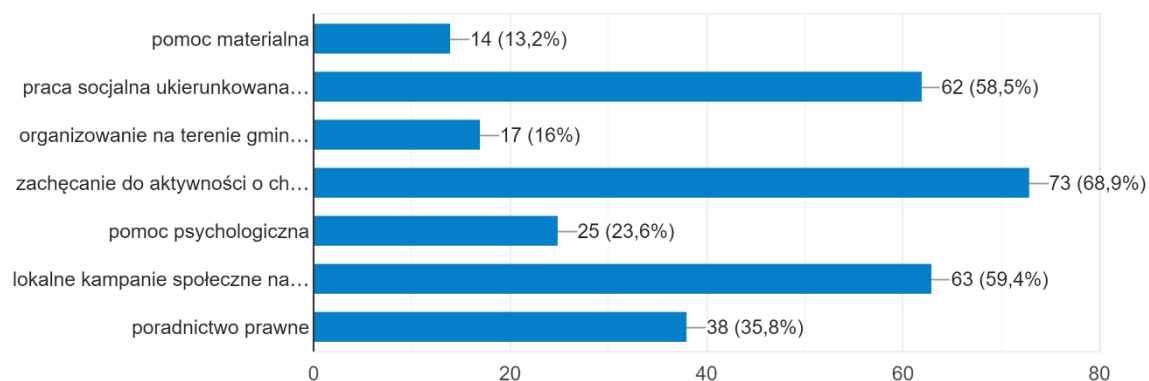
14. Jakie, Pani/Pana zdaniem, należałoby podjąć działania w celu poprawy sytuacji osób zwalnianych z zakładów karnych, powracających d...u? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
106 odpowiedzi

Względem poprawy sytuacji imigrantów i osób stanowiących mniejszości narodowe w gminie Brzeszcze, ankietowani sugerowali najczęściej, że działaniem wpływającym na jakość życia tej grupy społecznej mogłoby być angażowanie ich do aktywności o charakterze integracyjnym (68,9%), lokalne kampanie społeczne na rzecz tolerancji mniejszości narodowych (59,4%) oraz praca socjalna ukierunkowana na wzmocnienie umiejętności i kompetencji społecznych oraz zawodowych, umożliwienie dostępu do pomocy finansowej, rzeczowej, do uczestnictwa w życiu społecznym (58,5%). Najrzadziej wybierano pomoc materialną (13,2%). Dokładne dane prezentuje wykres 15. W kategorii „inne” ankietowani wpisali m.in.: „dostęp do tłumacza”, „pomoc w znalezieniu mieszkania”, „wszystko co prowadzi do tolerancji a nie do podziałów”.

Wykres 15

15. Jakie, Pani/Pana zdaniem, należałoby podjąć działania w celu poprawy sytuacji imigrantów i osób stanowiących mniejszości narodowe w gminie...e? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
106 odpowiedzi

1. Wyniki wywiadów pogłębionych oraz wywiadów zogniskowanych

Realizacja badań w formie wywiadów pogłębionych i zogniskowanych pozwoliła na zebranie szczegółowych informacji jakościowych w zakresie kwestii będących przedmiotem niniejszego opracowania. Zidentyfikowane problemy społeczne analizowane z perspektywy osób znajdujących się w różnych miejscach i stykających się z różnymi sytuacjami, pozwoliły na uchwycenie dominujących dylematów społecznych w gminie Brzeszcze. Zweryfikowane problemy przenikają się wzajemnie, są ze sobą powiązane lub wynikają z siebie. Nigdy nie są to konkretne, pojedyncze okoliczności, które nie mają źródła i konsekwencji.

Zdiagnozowane kluczowe problemy społeczne przedstawione zostaną poniżej w sposób hierarchiczny, poczynwszy od najbardziej nasilonych, wymagających niezwłocznej, systemowej interwencji.

1.1 Rodziny z dziećmi przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych

Problemy wychowawcze z dziećmi pojawiają się często jako efekt niewłaściwych decyzji rodziców. Najczęstsze błędy wychowawcze polegają na zbyt negatywnej ocenie dziecka, która odpowiada za

brak motywacji, niską samoocenę i zwracanie na siebie uwagi, np. poprzez agresję wobec siebie lub innych.

Kiedy mamy do czynienia z młodym człowiekiem zachowującym się w sposób uznany w społeczeństwie za niestosowny, zazwyczaj przyczyn niepoprawnego zachowania upatruje się w nim samym, traktując zachowanie jako przejaw złośliwości, arogancji, czy buntu. Często jednak zdarza się, co potwierdzają w przeprowadzonym badaniu specjaliści, że niepożądane społecznie zachowania spowodowane są znacznie poważniejszymi czynnikami i mogą świadczyć o poważnych problemach emocjonalnych, wymagających specjalistycznej pomocy. Pewien wzorzec postępowania dziecka, nieakceptowany społecznie ze względu na jego niedostosowanie do panujących w danej grupie społecznej zasad, utrzymujący się przez dłuższy okres i utrwalony, odznaczający się wysokim stopniem braku poszanowania dla praw innych ludzi lub pogwałceniem ważnych reguł moralnych i zasad społecznych, nosi miano zaburzeń zachowania. Młoda osoba ma wówczas tendencję do zachowań buntowniczych, agresywnych i autoagresywnych oraz może sięgać po różnego rodzaju używki. Zachowania te jednak nie są motywowane chęcią „zrobienia na złość” rodzicom i nauczycielom albo próbą zaimponowania rówieśnikom, lecz wynikają z problemów emocjonalnych dziecka i braku umiejętności poradzenia sobie z rzeczywistością. Wśród dzieci i młodzieży szkolnej w gminie Brzeszcze obserwuje się zarówno znamiona opisanych trudności jak i zdefiniowane zaburzenia zachowania. Problem ewidentnie nasilił się w ciągu ostatnich dwóch lat. Głównych przyczyn zachowań, o których mowa powyżej specjaliści upatrują ~~się~~ w czynnikach środowiskowych, takich jak np.: częste i intensywne konflikty między rodzicami (w tym rozwód), niestabilna sytuacja życiowa dziecka (częste zmiany opiekunów, wprowadzenie nowego członka rodziny - ojczyma, macochy, częste zmiany miejsca zamieszkania, kłopoty finansowe rodziny), brak zainteresowania i czułości ze strony opiekunów, brak umiejętności wychowawczych rodziców, problemy psychiczne rodziców, występowanie w rodzinie uzależnień. Wymuszona epidemią SarsCoV-2 konieczność zmiany stylu i trybu życia (izolacja od miejsca nauki oraz miejsca pracy, przebywanie stale w tym samym gronie osób, ograniczenia kontaktów z osobami spoza rodziny, praca i nauka z wykorzystaniem technologii informatycznych itp.) spowodowała eskalację zjawiska.

Nieznana dotąd ilość trudności i ich rodzaj trwoży grono pedagogiczne i innych specjalistów pracujących na rzecz dzieci i rodziny. Niepokój budzi również bezradność rodziców i opiekunów dzieci wobec kwestii opiekuńczych i wychowawczych, którzy w konfrontacji z trudnościami popadają w stan apatii, obniżonego nastroju, depresji. Ponadto uwidoczniły się ograniczenia w kompetencjach i umiejętnościach rodzicielskich, w relacjach między dziećmi, a rodzicami pojawiły się nieporozumienia, konflikty i agresja. Często też obserwuje się u opiekunów brak konstruktywnej krytyki, nieidentyfikowanie się z problemem, jego negowanie, ignorowanie, wypieranie.

1.2 Uzależnienia

Wraz z rozwojem mass mediów oraz wzrostem ich popularności wśród dzieci i młodzieży pojawił się problem uzależnienia tej grupy od technologii informatycznych. Epidemia COVID-19 i wymuszona nią izolacja społeczna gwałtownie nasiliła zjawisko. Korzystanie z Internetu, w tym z mediów społecznościowych w sposób intensywny i niekontrolowany spowodowało, że u młodego pokolenia doszło do zaburzeń w relacjach z bliskimi i rówieśnikami. Zanika też potrzeba i atrakcyjność kontaktów osobistych nawet w sytuacji, gdy dystans fizyczny między osobami jest znikomy i teoretycznie sprzyja bezpośredniej relacji. Młodzież i dzieci kreują swój wizerunek w sieci, tam wyrażają swoje opinie (pozytywne i negatywne), pozornie załatwiają tam własne problemy. To w sieci budują swoje poczucie własnej wartości, poczucie przynależności do grupy rówieśniczej, spędzają czas wolny. On-line funkcjonują na poziomie eksperckim, a w interakcjach „twarzą w twarz” na poziomie wymagającym interwencji. Indywidualizm przybiera nowe oblicza - skrajnego egoizmu lub wycofywania się, aż do alienacji. Pierwszy przypadek objawia się demonstrowaniem cech przywódczych, chęcią dominacji nad pozostałymi, apodyktyzmem wobec rówieśników. Lider kieruje zespołem według własnych wartości, najczęściej daleko odbiegających od ogólnie przyjętych norm. Dla drugiego przypadku charakterystyczne jest wykluczenie, brak przynależności do grupy, ograniczenie komunikowania się z otoczeniem do minimum, obniżenie nastroju aż do depresji. Nasilają się trudności rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wobec swoich dzieci, przejawiających opisane wyżej postawy, o czym będzie szerzej w dalszej części opracowania. Następujące po sobie rewolucje: agrokulturalna, industrialna, technologiczna i informacyjna w niezwykle krótkim czasie radykalnie zmieniły sposób funkcjonowania społeczeństwa. Zmiany te, co prawda, w znacznym stopniu poprawiły jakość życia ludzi, umożliwiły dostęp do dóbr, zapewniły możliwość szeroko rozumianego rozwoju, a nawet wydłużyły czas życia, jednak nieodpowiednie zarządzanie zasobami może mieć negatywny wpływ na funkcjonowanie własne oraz najbliższego otoczenia, szczególnie osób zależnych. Współczesny rytm życia sprzyja rozwijaniu niezdrowych nawyków, a styl funkcjonowania wielu rodzin sprawił, że mimochodem doszło do zaniedbań swoich obowiązków wobec bliskich i siebie samych. Nadmierny konsumpcjonizm zdominował podstawowe społeczne i biologiczne potrzeby człowieka i wygenerował potrzeby pozorne, z natury rzeczy szkodliwe dla zdrowia fizycznego i psychicznego osób, a przez to szkodliwe dla życia rodzinnego. Zjawisko bycia ofiarą cyberprzestrzeni coraz częściej obserwuje się wśród osób dorosłych, w tym rodziców dzieci i młodzieży szkolnej. Prezentowany w social mediach obraz szczęśliwej rodziny w rzeczywistości okazuje się ułudą, bardziej pragnieniem samego autora niż faktem. Pedagodzy szkolni, psycholodzy i terapeuci z naciskiem sygnalizują brak czasu rodziców dla swoich dzieci, na co te ze smutkiem skarżą się specjalistom. Z relacji pracowników socjalnych, asystentów rodzin i nauczycieli

wynika, że w rodzinach dochodzi do zatarcia, a nawet utraty wartości rodziny, jako podstawowej komórki społecznej. Analizując sytuacje rodzinne uczniów, nauczyciele i pedagodzy zwracają uwagę na narastającą z roku na rok liczbę separacji i rozwodów. Rodziny rekonstruowane stają się normą, a koronnym argumentem szczęście rodzica. Tam, gdzie obserwuje się opisane powyżej zjawiska, najczęściej wszyscy członkowie rodzin – zdaniem specjalistów - wymagają wzmocnienia w swoich rolach oraz edukacji w zakresie odnowienia i utrzymania relacji międzypokoleniowych i relacji partnerskich.

Zaburzenia w funkcjonowaniu rodzin przyczyniają się do powstawania dalszych trudności. Wśród dzieci i młodzieży najczęstszymi są zaburzenia zachowania, skłonności do podejmowania ryzykownych zachowań, depresja, fobie szkolne, uzależnienia behawioralne i inne. Wśród osób dorosłych to uzależnienia behawioralne, od alkoholu i substancji psychoaktywnych, a co za tym idzie, stopniowe zanikanie zdolności do radzenia sobie z codziennymi obowiązkami domowymi, utrata zatrudnienia jeśli takie było lub odwiekanie podjęcia pracy, zaniechanie obowiązków wobec dzieci i brak zainteresowania ich problemami, stosowanie lub poddawanie się przemocy w rodzinie, brak zainteresowania proponowanymi formami wsparcia, przejawy zniecierpliwienia i niechęci wobec przedstawicieli instytucji zaangażowanych w sprawy rodziny i skłonność do zaspakajania ich oczekiwań, bez przekonania o potrzebie, czy słuszności podejmowanych aktywności, depresje. Wyniki niniejszego badania wskazują, że w ostatnim czasie, wśród osób dorosłych eskaluje problem uzależnienia od narkotyków, głównie amfetaminy. Co druga z tych osób handluje narkotykami. Problem najczęściej dotyczy ludzi tuż przed 30 rokiem życia i tuż po 30 roku życia. Pojawiło się także zjawisko eksperymentowania z narkotykami tzw. miękkimi wśród osób w wieku 40+. Przepuszczalnie zalegalizowanie marihuany medycznej (bez wątplenia potrzebnej do leczenia określonych chorób) spowodowało, że ludzie mają poczucie przyzwolenia, usprawiedliwienia.

Kultura picia alkoholu w Polsce przyczynia się do pogłębiania problemu uzależnienia od alkoholu. Występuje bardzo duże przyzwolenie społeczne na spożywanie alkoholu w różnych miejscach i różnych sytuacjach. Alkohol traktowany jest jako główny element rekreacji i rozrywki. O sytuacjach związanych z piciem alkoholu opowiada się w sposób zinfantylizowany, prześmiewny, żartobliwy. Alkohol jest łatwo dostępny zarówno pod względem miejsc i czasu jego sprzedaży, jak i stosunkowo niskiej ceny.

Opisane w pkt 1.1 i 1.2 kwestie generują potrzebę na obecnie deficytową w gminie Brzeszcze pomoc specjalistyczną dla dzieci (psychiatra dziecięcy, psycholog dziecięcy, psychoterapeuta dziecięcy), dla rodziców (kompleksowe poradnictwo rodzinne, terapia indywidualna i grupowa) oraz dla rodzin (terapia rodzinna, psychoedukacja), profilaktykę uzależnień realizowaną przez osoby z odpowiednimi kwalifikacjami, kompetencjami i doświadczeniem oraz w sposób dostosowany do grup odbiorców,

oferotę zajęć wolnoczasowych dla dzieci i młodzieży oraz dla rodzin, uwzględniającą w miarę możliwości ich oczekiwania.

1.3 Osoby starsze, w tym samotne

Sytuacja osób starszych, w tym samotnych to kolejna kwestia, która skupia na sobie uwagę specjalistów. W gminie Brzeszcze wzrasta liczba osób starszych, wymagających wsparcia innych w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiece higienicznej i pielęgnacji oraz w miarę możliwości w utrzymaniu kontaktów z otoczeniem.

Człowiek jest istotą społeczną, a potrzeba kontaktu z innymi jest wpisana w jego naturę. Długotrwała samotność, jeśli nie wynika z własnej decyzji, wpływa negatywnie na jakość życia, prowadzi do obniżenia nastroju, depresji, bezsenności i chorób somatycznych. Może dotknąć człowieka na każdym etapie życia, ale nasila się w szczególnych jego momentach. Takim momentem w życiu człowieka jest starość. Samotność osób w wieku senioralnym staje się coraz bardziej powszechnym problemem, a jej dotkliwość wzrasta wraz z pojawieniem się chorób, niepełnosprawności, obniżeniem sprawności psychofizycznej, zdolności do samodzielności, samoobsługi.

Z wywiadów przeprowadzonych z pracownikami socjalnymi i pracownikami świadczącymi usługi opiekuńcze wynika, że najczęstszą przyczyną samotności u osób starszych są ograniczenia lub zupełny brak możliwości poruszania się w przestrzeni publicznej z powodu przewlekłych chorób i niepełnosprawności, śmierć współmałżonka i pogłębiające się poczucie straty, brak zainteresowania ze strony rodziny. Innymi zaobserwowanymi i nieoczywistymi powodami samotności osób starszych są także: unikanie kontaktów wywołane poczuciem wstydu swojej choroby lub niepełnosprawności, trudny charakter, zniechęcający bliskich i otoczenie do utrzymywania kontaktów, niechęć osoby starszej do interakcji z otoczeniem, ograniczenia psychiczne wpływające na możliwość nawiązywania relacji, ograniczenia techniczne generujące pasywność, np. brak windy w bloku, chodniki z nierównościami, brak osoby asystującej.

Poczucie osamotnienia wzrasta się w okresach świąt, urodzin, czy innych, istotnych dla tych osób okoliczności. Osoby, które nie mają ograniczeń w przemieszczaniu się, bardzo chętnie chodzą do lekarzy nawet wówczas, gdy nie ma takiej potrzeby, bowiem tam mogą porozmawiać, mają poczucie, że ktoś się nimi interesuje. Samotność seniorów wywołuje pewne skrajne postawy, które albo utrudniają kontakt z otoczeniem i pogłębiają ich izolację społeczną, albo też narażają na nieuczciwość i zagrożenie bezpieczeństwa ze strony otoczenia. Te cechy to nadmierna podejrzliwość lub nadmierna naiwność. Pierwsza z nich powoduje zupełny brak zaufania do osób oferujących swą pomoc w czynnościach dnia codziennego (pracowników świadczących usługi opiekuńcze, sąsiadów, wolontariuszy), oskarżanie o chęć zrobienia krzywdy, kradzieże, pomówienia, spisek z rodziną. Aby

uniknąć pomówień sąsiedzi, czy znajomi, a nawet rodzina ograniczają kontakt z osobą starszą wyłącznie do niezbędnego minimum lub zupełnie z niego rezygnują.

Druga z opisanych postaw seniorów naraża ich na kontakt z osobami dopuszczającymi się wykroczeń i przestępstw, np. lichwiarzami, nieuczciwymi akwizytorami, złodziejami. W konsekwencji dochodzi do kradzieży mienia i/lub pieniędzy, czy obciążenia seniora kredytem, którego wysokość rat przekracza wypłacalność osoby albo nadwyręża budżet domowy tak, że dochodzi do zubożenia uniemożliwiającego zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych.

Jak wspomniano wyżej, osoby starsze często chorują przewlekłe, w tym także ciężko, czego konsekwencją są zaburzenia funkcji organizmu, a dalej obniżenie sprawności psychicznej i fizycznej, ograniczenia w czynnościach samoobsługowych i dnia codziennego, ograniczenia w aktywności społecznej, aż do zupełnej zależności od osób trzecich. Pomoc w formie usług opiekuńczych, na wniosek i za zgodą osoby, świadczą pracownicy pomocy społecznej, a jeśli nie jest to wystarczające, także osoby prywatne. Każda z tych form wsparcia jest odpłatna. Budżety domowe seniorów często są zbyt niskie, by zaspokoić potrzeby życiowe na optymalnym poziomie. Opłaty mieszkaniowe, zakup lekarstw, niektórych usług medycznych, czy dodatkowych usług opiekuńczych, wyrobów medycznych i higienicznych oraz żywności, spłaty zaciągniętych kredytów, zaległości mieszkaniowych najczęściej pochłaniają cały miesięczny dochód. Brakuje środków na ewentualne remonty, naprawy awarii i inne wydatki, które mogłyby wpłynąć na poprawę jakości życia, dlatego warunki mieszkaniowe osób starszych pozostawiają wiele do życzenia. Ubóstwo, to jeden z dotkliwszych problemów osób starszych.

Sygnalizowane przez osoby uczestniczące w przedmiotowej diagnozie inne, niezwykle istotne trudności dotyczące życia i funkcjonowania osób starszych to: poczucie zależności od innych, nieprzydatności w rodzinie i nieprzydatności społecznej, obniżenie nastroju aż do depresji (z przyczyn wegetatywnych oraz społecznych), obawa przed ewentualną koniecznością opuszczenia własnego miejsca zamieszkania, lęk przed śmiercią, ponieważ kojarzy się z bólem i cierpieniem, uświadamia koniec trwania życia, rodzi dylematy, co będzie dalej, po śmierci.

Przedstawione powyżej kwestie generują zapotrzebowanie nie tylko na pomoc w formie usług obsługowych, zabiegów higienicznych i pielęgnacyjnych, ale także na zaspakajanie potrzeby kontaktu z innymi osobami, z szerszą społecznością, w tym z lokalnym otoczeniem, z uwzględnieniem preferencji, oczekiwań i możliwości osób starszych; zapotrzebowanie na pomoc finansową z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb życiowych, gwarantujących w miarę godne życie.

1.4 Osoby długotrwale lub ciężko chore, w tym chore psychicznie

Sprawność organizmu zmniejsza się wraz z upływem lat oraz pod wpływem toczącego się w organizmie procesu chorobowego. Schorzenia o charakterze przewlekłym niejednokrotnie wymagają dłuższego lub stałego leżenia w łóżku. Opieka nad ciężko chorym, w tym chorym obłożnie powinna być dostosowana do potrzeb tej osoby. Właściwe leczenie, pielęgnacja, odżywianie i rehabilitacja odgrywa istotną rolę w utrzymaniu sprawności organizmu na jak najwyższym poziomie, chroni przed pogorszeniem się stanu zdrowia, pomaga w profilaktyce odleżyn u osób chorych obłożnie. Niepełnosprawność intelektualna oznacza znaczne obniżenie poziomu intelektualnego, któremu towarzyszy deficyt w zakresie zachowań adaptacyjnych, w szczególności niezależności i odpowiedzialności. W każdym opisanym przypadku problem eskaluje i generuje dalsze trudności, gdy osoby długotrwale, ciężko lub intelektualnie chore są jednocześnie osobami samotnymi. Nie oznacza to, że żyjące w rodzinach nie wymagają systemowego wsparcia. Z danych uzyskanych od specjalistów udzielających wywiadów do niniejszej diagnozy, generalnymi problemami tej grupy społecznej, wymagającymi niezwłocznej interwencji są: niewystarczający dostęp do lekarzy specjalistów oraz do rehabilitacji leczniczej (np. brak w miejscu zamieszkania lub w miejscowościach ościennych specjalistów o określonym profilu, bardzo odległe terminy wizyt) oraz ograniczone środki finansowe na zapewnienie leczenia, pielęgnacji, odżywiania i rehabilitacji na optymalnym poziomie oraz na zaspokojenie innych, podstawowych potrzeb życiowych. Równie istotnymi kwestiami osób, o których mowa jest samotność, poczucie bycia gorszym, nieprzydatnym społecznie i zawodowo, bycia ciężarem dla bliskich. U osób z chorobami intelektualnymi wyraźnie widoczna jest ograniczona odpowiedzialność za siebie i podejmowane decyzje, nadmierna ufność, zagubienie w sytuacji zetknięcia się ze sprawami złożonymi.

Zaprezentowane wyżej dylematy wywołują potrzebę poszerzenia w gminie katalogu usług zdrowotnych i rehabilitacji leczniczej, realizacji usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi, pomocy materialnej na zabezpieczenie potrzeb wynikających z choroby i/lub niepełnosprawności oraz podstawowych potrzeb życiowych osób długotrwale, ciężko lub intelektualnie chorych.

1.5 Rodzice/opiekunowie osób z niepełnosprawnościami

Codzienna opieka nad osobą niepełnosprawną to ogromny trud i poświęcenie, bowiem stanowi źródło różnych trudności i zagrożeń. Problemem dominującym opiekunów osób niepełnosprawnych jest po prostu ich zmęczenie codziennymi obowiązkami. Inne palące trudności to ograniczone możliwości załatwienia własnych spraw lub zupełny brak takiej możliwości, wymuszona sytuacją izolacja społeczna i narastające poczucie wykluczenia społecznego i zawodowego, obniżenie nastroju,

aż do depresji, pogarszanie się stanu zdrowia fizycznego, a co za tym idzie obawa o przyszłość podopiecznego w przypadku wystąpienia niemożności dalszego sprawowania opieki. Ponadto, w wielu przypadkach występuje brak środków finansowych na zaspokojenie potrzeb osoby z niepełnosprawnościami, które zapewniłyby ich funkcjonowanie na najwyższym z możliwych dla nich poziomie (np. leczenie i rehabilitacja, sprzęt wspomagający poruszanie się, czy ułatwiający codzienne funkcjonowanie, dostosowany do możliwości osoby z niepełnosprawnościami oraz do rodzaju niepełnosprawności, specjalistyczny transport). Bezradność opiekunów wobec trudności, z którymi próbują się mierzyć generuje frustrację, złość, poczucie niezrozumienia ze strony otoczenia, roszczeniową postawę oraz przekonanie, że wyłącznie walką można zdobyć to, czego się oczekuje. W oparciu o przeprowadzone wywiady oraz wieloletnie doświadczenie zawodowe w obszarze polityki społecznej stwierdza się, że wyzwaniem dla gminy jest rozwój wsparcia dla rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami oraz stworzenie warunków, które pozwoliłyby osobie z niepełnosprawnością na pozostanie w dotychczasowym miejscu zamieszkania w sytuacji pozostania bez opiekuna. Osoby z niepełnosprawnościami to zarówno dzieci, jak i osoby dorosłe oraz seniorzy. Ich potrzeby, możliwości, predyspozycje i preferencje są różne ze względu na wiek, rodzaj i stopień niepełnosprawności oraz schorzenia towarzyszące, a w konsekwencji różne są problemy, potrzeby, oczekiwania i możliwości ich opiekunów.

Mając na uwadze powyższe zachodzi potrzeba zabezpieczenia w gminie Brzeszcze pomocy w formie opieki wytchnieniowej, usług asystencji osobistej, specjalistycznych usług opiekuńczych, ośrodka wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, pomocy prawnej i psychologicznej oraz wsparcia finansowego dla rodzin z osobami niepełnosprawnymi.